

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE

**WIADOMOŚCI
ENTOMOLOGICZNE**
t. XV, nr 1

POZNAŃ

1996

Wskazówki dla autorów

● „Wiadomości Entomologiczne” zamieszczają oryginalne artykuły materiałowe, artykuły przeglądowe, dyskusyjne, notatki faunistyczne i krótkie doniesienia naukowe, których głównym podmiotem są owady, artykuły metodyczne, historiograficzne (w tym biograficzne), recenzje prac entomologicznych, polemiki, sprostowania itp. oraz sprawozdania, komunikaty i inne materiały kronikarskie z zakresu szeroko pojętej działalności entomologicznej. Prace publikowane są w języku polskim. Dopuszcza się, w uzasadnionych przypadkach, możliwość drukowania oryginalnych prac materiałowych w języku angielskim, z obszernym polskim streszczeniem i objaśnieniami tabel oraz rycin także w języku polskim. Możliwość nieodpłatnego publikowania w „Wiadomościach Entomologicznych” mają tylko pełnoprawni członkowie Polskiego Towarzystwa Entomologicznego.

● Objętość artykułów nadsyłanych do druku nie może przekraczać objętości równoważnej 290 wierszom po maksymalnie 65 znaków (około 10 stron znormalizowanego maszynopisu, włączając w to tabele i ryciny). Artykuły przekraczające ustaloną objętość mogą być przyjęte jedynie po pisemnym zadeklarowaniu przez autora, pokrycia kosztów edycji objętości ponadnormatywnej. Krótkie doniesienia, recenzje, sprawozdania, komunikaty i materiały kronikarskie nie powinny przekraczać 2 stron maszynopisu. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów recenzji, sprawozdań, komunikatów i materiałów kronikarskich oraz poprawiania usterek stylistycznych i dotyczących nazewnictwa, bez uzgodnienia z autorem.

● Osoby nie będące członkami Polskiego Towarzystwa Entomologicznego mają prawo drukowania swoich prac tylko za pełną odpłatnością kosztów edycji.

● Maszynopisy (znormalizowane – z marginesem 4 cm i podwójnym odstępem między wierszami) należy nadsyłać w trzech egzemplarzach, z których jeden musi być oryginałem. Maszynopisy nie mogą zawierać żadnych wyróżnień czcionek (spacji, wersalików, podkreśleń itp.), ani też poprawek robionych atramentem lub ołówkiem. Nadesłany maszynopis powinien zawierać:

- tytuł pracy w języku polskim, pod nim w języku angielskim, zamieszczone na 1/3 wysokości od góry pierwszej strony;
- pełne brzmienie imienia i nazwiska autora(ów) pod tytułem angielskim, pod nazwiskiem dokładny adres (w przypadku krótkich doniesień, recenzji, sprawozdań i komunikatów, imię i nazwisko autora wraz z miejscowością należy umieścić na końcu pracy);
- abstrakt w języku angielskim, zawierający maksymalnie zwięzłe przedstawienie zawartości i wyników pracy (w przypadku oryginalnych prac materiałowych, dyskusyjnych i notatek faunistycznych).

Ponadto do artykułu może być dołączone streszczenie w języku angielskim (dotyczy to w szczególności prac przeglądowych, metodycznych i historiograficznych, w których nie obowiązuje zamieszczanie abstraktu). Dopuszcza się możliwość nadsyłania tytułu, abstraktu i streszczenia wyłącznie w języku polskim, przy czym kosztem ich tłumaczenia, podobnie jak weryfikacji nadesłanych tekstów angielskich, obciążony zostanie autor.

● Rysunki i wykresy należy wykonać czarnym tuszem na kalce technicznej lub białym papierze. Fotografie powinny być czarno-białe, kontrastowe, wykonane na papierze błyszczącym. Na marginesie maszynopisu zaleca się zaznaczyć ołówkiem miejsca, w których mają być umieszczone ryciny i tabele. Ryciny muszą być zblokowane, przy czym liczba bloków winna być ograniczona do koniecznego minimum, a ich wielkość nie powinna przekraczać formatu A3. Ryciny, które były już reprodukowane, należy w opisie odpowiednio oznaczyć. Liczba fotografii i tabel powinna być maksymalnie ograniczona. Rysunki, fotografie i wykresy należy znakować liczbami arabskimi, a ich detale literami, natomiast tabele liczbami rzymskimi. Objaśnienia rycin należy zamieścić oddzielnie, a objaśnienia tabel łącznie z nimi, w języku polskim i angielskim.

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE

**WIADOMOŚCI
ENTOMOLOGICZNE**
t. XV, nr 1

POZNAŃ

1996

Redakcja

**Rafał Bernard (sekretarz), Lech Buchholz, Marek Bunalski (zastępca redaktora
naczelnego), Jerzy M. Gutowski, Janusz Nowacki (redaktor naczelny)**

**Copyright by Polskie Towarzystwo Entomologiczne
Poznań 1996**

**ISBN 83-01-08125-2
ISSN 0138-0737**

Wydano z pomocą finansową Komitetu Badań Naukowych

**Adres redakcji
ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, tel. 48-79-19**

**Wydanie I. Nakład 500 + 50 egz. Ark. druk. 4. Ark. wyd. 4,5.
Druk ukończono w kwietniu 1996 r.
Fotoskład ZP WELCOMP – tel. (061) 139-300.
Druk: Prodruk, ul. Małopolska 19, Poznań.**

TREŚĆ

PAWEŁ BUCZYŃSKI – Nowe stanowiska ważek (<i>Odonata</i>) ze wschodniej części Wyżyny Lubelskiej	5
MARCIN SMOLEŃSKI – Kolekcja M. KŁAPACZA – <i>Coleoptera</i> – <i>Staphylinidae</i> . Cz. II	13
BERNARD STANIEC – Materiały do poznania kusakowatych (<i>Coleoptera</i> , <i>Staphylinidae</i>) Wyżyny Lubelskiej. Część II	23
MAREK WANAT, JERZY SZYPUŁA – Uwagi o kilku gatunkach <i>Apionidae</i> (<i>Coleoptera</i>) z Polski	31
JAN K. KOWALCZYK – Nowe stanowiska interesujących gatunków <i>Eumenidae</i> (<i>Hymenoptera</i> , <i>Vespoidea</i>) w środkowej Polsce	37
MAREK BĄKOWSKI – Przezierniki (<i>Lepidoptera</i> , <i>Sesiidae</i>) zbiorowisk kserotermicznych krainy Miechowsko-Sandomierskiej	43
MAREK BĄKOWSKI, MAREK HOŁOWIŃSKI – <i>Chamaesphecia hungarica</i> (TOMALA, 1901), nowy dla fauny Polski gatunek przeziernika (<i>Lepidoptera</i> , <i>Sesiidae</i>)	51
Krotkie doniesienia: 139 Kusakowate (<i>Coleoptera</i> , <i>Staphylinidae</i>) nowe dla Roztocza – B. STANIEC; 140 Chrząszcze (<i>Coleoptera</i>) nowe dla Wyżyny Lubelskiej – L. BOROWIEC; 141 Nowe stanowisko <i>Holoparamecus caularum</i> AUBÉ, 1843 (<i>Coleoptera</i> , <i>Merophysiidae</i>) w Polsce – T. MAJEWSKI; 142 Nowe stanowisko chrząszcza <i>Gnatocerus cornutus</i> (FABRICIUS, 1798) (<i>Coleoptera</i> , <i>Tenebrionidae</i>) na Pojezierzu Pomorskim – P. SIENKIEWICZ; 143 <i>Altica longicollis</i> (ALLARD, 1860) (<i>Coleoptera</i> , <i>Chrysomelidae</i> , <i>Alticinae</i>) w Polsce – L. BOROWIEC; 144 Uwagi o motylach dziennych (<i>Lepidoptera</i> , <i>Rhopalocera</i>) Beskidu Niskiego – W. KUBASIK, E. RYBSKA, U. WALCZAK; 145 O występowaniu <i>Elachista nolckeni</i> ŠULCS (<i>Lepidoptera</i> , <i>Elachistidae</i>) w Polsce – J. BUSZKO; 146 Nowe stanowisko <i>Nycteola asiatica</i> (KRULIKOVSKY, 1904) (<i>Lepidoptera</i> , <i>Noctuidae</i>) w Polsce – J. NOWACKI; 147 Nowe stanowisko <i>Xestia alpicola</i> (ZETTERSTEDT, 1839) (<i>Lepidoptera</i> , <i>Noctuidae</i>) w Polsce – J. NOWACKI, J. SOSIŃSKI	55
Kronika entomologiczna	61
Recenzje	30

CONTENTS

PAWEŁ BUCZYŃSKI – New records of dragonflies (<i>Odonata</i>) from the eastern part of the Lubelska Upland	5
MARCIN SMOLEŃSKI – The collection of M. KŁAPACZ – <i>Coleoptera</i> – <i>Staphylinidae</i> . Part II	13
BERNARD STANIEC – Contribution to the knowledge about <i>Staphylinidae</i> (<i>Coleoptera</i>) of Wyżyna Lubelska (the Lubelska Upland). Part II	23
MAREK WANAT, JERZY SZYPUŁA – Remarks on a few species of <i>Apionidae</i> (<i>Coleoptera</i>) from Poland	31
JAN K. KOWALCZYK – New localities of interesting <i>Eumenidae</i> species (<i>Hymenoptera</i> , <i>Vespoidea</i>) in central Poland	37
MAREK BĄKOWSKI – The clearwing moths (<i>Lepidoptera</i> , <i>Sesiidae</i>) of xerothermic habitats of the Miechów – Sandomierz District	43
MAREK BĄKOWSKI, MAREK HOŁOWIŃSKI – <i>Chamaesphesia hungarica</i> (TOMALA, 1901), a species of clearwing moth new to the Polish fauna (<i>Lepidoptera</i> , <i>Sesiidae</i>)	51
Short communications: 139 Staphylinids (<i>Coleoptera</i> , <i>Staphylinidae</i>) new to the fauna of Roztocze – B. STANIEC; 140 Beetles (<i>Coleoptera</i>) new to Wyżyna Lubelska (the Lubelska Upland) – L. BOROWIEC; 141 A new record of <i>Holoparamesus caularum</i> AUBÉ, 1843 (<i>Coleoptera</i> , <i>Merophysiidae</i>) in Poland – T. MAJEWSKI; 142 New locality of <i>Gnatocerus cornutus</i> (FABRICIUS, 1798) (<i>Coleoptera</i> , <i>Tenebrionidae</i>) in the Pomeranian Lake District – P. SIENKIEWICZ; 143 <i>Altica longicollis</i> (ALLARD, 1860) (<i>Coleoptera</i> , <i>Chrysomelidae</i> , <i>Alticinae</i>) in Poland – L. BOROWIEC; 144 Notes on the butterflies (<i>Lepidoptera</i> , <i>Rhopalocera</i>) of the Beskid Niski Mountains – W. KUBASIK, E. RYBSKA, U. WALCZAK; 145 On the occurrence of <i>Elachista nolckeni</i> ŠULCS (<i>Lepidoptera</i> , <i>Elachistidae</i>) in Poland – J. BUSZKO; 146 A new record of <i>Nycteola asiatica</i> (KRULIKOVSKY, 1904) (<i>Lepidoptera</i> , <i>Noctuidae</i>) in Poland – J. NOWACKI; 147 A new record of <i>Xestia alpicola</i> (ZETTERSTEDT, 1839) (<i>Lepidoptera</i> , <i>Noctuidae</i>) in Poland – J. NOWACKI, J. SOSIŃSKI	55
Chronicle	61
Reviews	30

Nowe stanowiska ważek (*Odonata*) ze wschodniej części Wyżyny Lubelskiej

New records of dragonflies (*Odonata*) from eastern part of the Lubelska Upland

PAWEŁ BUCZYŃSKI

Zakład Zoologii UMCS, ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin

ABSTRACT. New records for 27 species of dragonflies (*Odonata*) from eastern part of the Lubelska Upland are given.

Wstęp

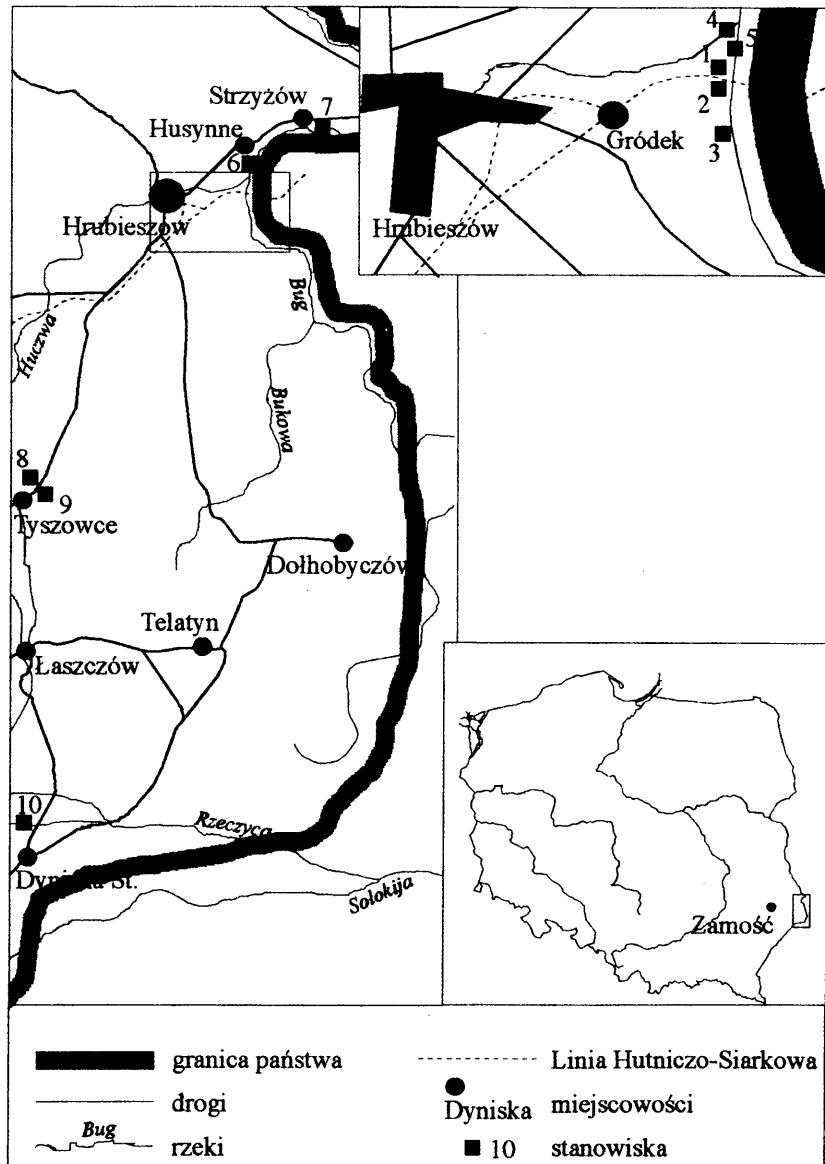
Stopień poznania ważek Wyżyny Lubelskiej należy uznać, na tle innych regionów Polski, za stosunkowo niski. W sześciu pracach (DZIĘDZIELEWICZ, 1902; FUDAKOWSKI, 1922, 1932; BUCZYŃSKI, 1994, 1995; BURBACH, 1995) podano łącznie 32 gatunki. URBAŃSKI (1948) wymienia dla regionu, bez podania stanowisk, 49 gatunków ważek. Danych tych jednak nie można wykorzystać i zweryfikować ze względu na włączenie przezeń do Wyżyny Lubelskiej części: Roztocza (Roztocze Zachodnie), Polesia Lubelskiego (Obniżenie Dorohuckie) i Polesia Wołyńskiego (Obniżenie Dubienki).

Autor, przebywając ze studentami – uczestnikami obozu naukowego Studenckiego Koła Naukowego Biologów UMCS we wschodniej części Wyżyny Lubelskiej, odławiał tam w dniach 31 VII – 7 VIII 1995 r. imagines i larwy ważek. Uzyskane wyniki okazały się na tyle interesujące, iż zasługują na przedstawienie.

Granice Wyżyny Lubelskiej przyjęto za podziałem Lubelszczyzny CHAŁUBIŃSKIEJ i WILGATA (1954).

Charakterystyka badanych stanowisk

1. Gródek k. Hrubieszowa (UTM-GB13), rozlewisko Bugu ok. 50 m na północ od Linii Hutniczo-Siarkowej (LHS). Powierzchnia ok. 50 m², w okresie badań całkowicie wyschnięte; woda utrzymuje się w nim do czerwca. Centrum rozlewiska otwarte, brzegi gęsto zarośnięte przez *Sparganium* sp.

Ryc. Lokalizacja badanych stanowisk. Numery stanowisk jak w tekście.

Fig. Localization of the studied localities. Numbers of localities like in the text. granica państwa – the country border; drogi – roads; rzeki – rivers; Linia Hutniczo-Siarkowa – railway (Steel-Sulphur); miejscowość – towns and villages; stanowiska – localities.

2. Gródek k. Hrubieszowa (GB13), rozszerzenie rowu melioracyjnego ok. 30 m na południe od LHS. Powierzchnia ok. 400 m², dno piaszczyste, lekko zamulone, głębokość do 1 m. Przy brzegach szuwar *Phragmites communis* TRIN. Woda pokryta kożuchem *Lemna trisulca* L., miejscami *Nuphar luteum* (L.) SM.

3. Gródek k. Hrubieszowa (GB13), 2 stawy na łące niskotorfowiskowej pod zboczem pradoliny Bugu, ok. 1 km na południe od linii LHS. O powierzchni po ok. 50 m², dnie mulistym, głębokości do kilkudziesięciu cm. Roślinność uboga: miejscami niewielkie płyty *Ceratophyllum demersum* L. i *Potamogeton natans* L.

4. Gródek k. Hrubieszowa (GB13), rzeka Huczwa w planowanym rezerwacie „Pastwisko Nadbużańskie”. Płyynie w głębokim na ok. 4 m jarze. Szerokość 4–5 m, głębokość do 1,5 m, dno piaszczyste. Woda klarowna, nurt pośrodku szybki, przy brzegach woda stagnuje. Dno porastają *Charophyta*, przy brzegach miejscami podtopione trawy. W miejscach osłoniętych przez zatopione konary kożuch *Lemna trisulca* L.

5. Gródek k. Hrubieszowa (GB13), rzeka Bug w planowanym rezerwacie „Pastwisko Nadbużańskie”. Szeroka na ok. 20 m, dno piaszczysto-kamieniste, przy brzegach nieznacznie zamulone. Przy brzegach bardzo płytka. Woda lekko zmacona. Praktycznie brak roślinności zanurzonej i przybrzeżnej, tylko miejscami niewielkie płyty *Sagittaria sagittifolia* L. Skarpy porośnięte przez *Salix* sp.

6. Husynne k. Hrubieszowa (GB13), rzeka Huska. Płyynie przez łąkę, równoległe (w odległości ok. 100 m) do szosy. Szerokość 2–3 m, głębokość 5–10 cm, dno gliniaste, twarde. Woda klarowna, silnie nagrzana. Roślinność obfita, zróżnicowana, miejscami na całej szerokości nurtu. Tworzą ją m.in.: podtopione trawy, *Polygonum* sp., *Myriophyllum spicatum* L., *Elodea canadensis* RICH. *Ceratophyllum demersum* L., *Heleocharis* sp. i *Veronica beccabunga* L., w rozszerzeniach *Nuphar luteum* (L.) SM., przy brzegach w węższych odcinkach i na całej powierzchni w rozszerzeniach *Lemna trisulca* L. Koryto rzeki otaczają zwarte szuwary *Scirpus* sp. i *Sparganium* sp.

7. Strzyżów k. Hrubieszowa (KB03), rzeka Bug. Szerokość ok. 20 m, nurt wolny, dno gliniaste, woda lekko zmacona. Nagie, grząskie, gliniaste brzegi. Skarpy dookoła rzeki zarośnięte przez *Salix* sp.

8. Tyszowce (FB91), piaskownia. Na dnie szereg małych, płytkich, wysychających, połączonych kanalikami zbiorniczków o powierzchni do 10 m², o głębokości do 20 cm. Zazwyczaj pozbawione roślinności, w niektórych skąpo *Potamogeton natans* L. Fragmenty piaskowni zarasta zwarty szuwar *Phragmites communis* TRIN.

9. Tyszowce (FB91), zbiornik przy szosie (wylot na Alojzów). Powierzchnia ok. 200 m², dno twarde; całkowicie wyschnięty, jedynie w centrum ok. 20 m² wilgotnego mułu. Otwartą przestrzeń otacza zwarty szuwar *Sparganium* sp.

10. Dyniska Stare (FA98), rzeka Szyszła, odcinek na łące na zachód od szosy. Głębokość do 1 m, szerokość 1–1,5 m. Nurt szybki, woda klarowna. Obfita roślinność, głównie *Elodea canadensis* RICH., *Ceratophyllum demersum* L., *Myriophyllum spicatum* L., *Sagittaria sagittifolia* L., *Oenanthe aquatica* L. POIR. Brzegi porasta *Calamagrostis epigeios* (L.) ROTH.

Wyniki

Łącznie zebrano 121 imagines i 14 larw ważek, reprezentujących 27 gatunków (tab.). Poniżej omówiono najbardziej interesujące spośród nich.

Tab. Ważki (*Odonata*) wykazane ze wschodniej części Wyżyny Lubelskiej w dniach: 31 VII – 7 VIII 1995 r. (numercacja stanowisk jak w tekście). l – larwy; i – imagines; ¹ – obserwacja form teneralnych; * – gatunki nowe dla regionu.

Dragonflies (*Odonata*) recorded in the eastern part of the Lubelska Upland between 31 VII and 7 VIII 1995 (numbers of localities like in the text). l – larvae; i – imagines; ¹ – juvenile; * – species new to the region.

L.p.	Gatunek Species	Stanowisko Locality									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	<i>Calopteryx splendens</i> (HARR.)*			i	i	i					i
2	<i>Calopteryx virgo</i> (L.)				li			i			i
3	<i>Sympetma fusca</i> (VANDER L.)*		i ¹								
4	<i>Lestes barbarus</i> (FABR.)*								i		
5	<i>Lestes dryas</i> KIRBY*	i	i	i			i		i	i	
6	<i>Lestes sponsa</i> (HANSEM.)	i	i ¹	i	i		i		i		i
7	<i>Platycnemis pennipes</i> (PALL.)				i			i			
8	<i>Enallagma cyathigerum</i> (CHARP.)		i	i	i	i					i
9	<i>Eyrthromma viridulum</i> (CHARP.)				i			l			
10	<i>Ischnura elegans</i> (VANDER L.)			i	li	l ¹	l			i	
11	<i>Ischnura pumilio</i> (CHARP.)			i			li		i	i	i
12	<i>Aeshna affinis</i> (VANDER L.)	i							i	i	
13	<i>Aeshna cyanea</i> (MÜLL.)*				i						
14	<i>Aeshna grandis</i> (L.)			i	i						i
15	<i>Aeshna mixta</i> (LATR.)*			i	i						
16	<i>Aeshna viridis</i> (EVERSM.)*						i				
17	<i>Anax imperator</i> LEACH						l				
18	<i>Anax parthenope</i> (SÉL.)						l				
19	<i>Somatochlora metallica</i> (VANDER L.)*				i	i					
20	<i>Libellula depressa</i> (L.)			i			i		i		
21	<i>Orthetrum albistylum</i> (SÉL.)					i	i		i		
22	<i>Orthetrum brunneum</i> (FONSC.)*						i		i		
23	<i>Orthetrum cancellatum</i> (L.)					i		i			
24	<i>Orthetrum coerulescens</i> (FABR.)*										i
25	<i>Sympetrum flaveolum</i> (L.)	i	i	i	i	i	i	i	i	i	i
26	<i>Sympetrum sanguineum</i> (MÜLL.)	i		i	i	i	i	i	i	i	i
27	<i>Sympetrum vulgatum</i> (L.)		i				i		i		i
	razem – total	5	7	11	12	10	13	6	11	6	10

Aeshna affinis (VANDER LINDEN, 1820)

Stanowiska: 1.: 1 VIII, 1 ♂, 2 VIII, 1 ♂; 8.: 5 VIII, 1 ♀, 2 ♂ (populacja bardzo liczna, wiele par in copula i tandemów, odnotowano owipozycję); 9.: 3 VIII, 1 ♂ (obserwowano ponadto ok. 10 innych osobników) – stanowisko już publikowane (BUCZYŃSKI, 1994).

Gatunek śródziemnomorski, w Polsce rzadki, wykazany dotychczas z 17 stanowisk (BERNARD, SAMOŁĄG, 1994; BUCZYŃSKI, 1994). Rozwija się w różnego typu małych, zarośniętych zbiornikach. Jest dobrze przystosowany do sezonowych zmian poziomu wody. Przez Polskę (na wysokości Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Niziny Mazowieckiej) przechodzi północna granica rozmieszczenia gatunku (URBAŃSKI, 1948; BERNARD, SAMOŁĄG, 1994).

Według PETERSA (1987), przynajmniej większość populacji z Europy Środkowej jest tworzona przez osobniki migrujące na północ z ciepłymi wiatrami z południa i utrzymuje się tylko przez krótki czas, po czym zanika. Jednakże populacja *A. affinis* na stanowisku 9 (podawana przez BUCZYŃSKIEGO, 1994) utrzymuje się na nie zmienionym, wysokim poziomie liczebności co najmniej od 1992 r.

Aeshna viridis (EVERSMANN, 1836)

Stanowisko: 6.: 4 VIII, 1 ♀ (świeżo po wylęgu, wypłoszona wczesnym rankiem z gęstego szuwaru *Scirpus* sp.).

Gatunek syberyjski, w centralnej i zachodniej Europie osiąga zachodnią granicę występowania, przechodzącą przez: Wołyń, Polskę, Niemcy i Holandię (GEUSKES, VAN TOL, 1983; SCHIEMENZ, 1953). Związany ze *Stratiotes aloides*, w liście której samica składa jaja; skrajnie rzadkie są przypadki owipozycji w inne rośliny (PETERS, 1987). W związku z brakiem osoki na podanym stanowisku odłowiony okaz prawdopodobnie przypadkowo na nie zaleciał.

Anax parthenope (SELYS, 1839)

Stanowisko: 6.: 4 VIII, 1 larwa (przy brzegu, w rozszerzeniu, razem z larwą *A. imperator*).

Gatunek azjatycko-śródziemnomorski, w Polsce lokalnie stosunkowo rzadki. Rozwija się we wszelkiego typu małych zbiornikach, niekiedy razem z *A. imperator*. Na południu niekiedy w wodach wolno płynących (HEIDEMANN, SEIDENBUSCH, 1993).

Orthetrum albistylum (SELYS, 1849)

Stanowiska: 5.: 7 VIII, 1 ♀ (obserwowano liczne samce latające wzdłuż brzegów rzeki); 6.: 4 VIII, 1 ♂; 8.: 5 VIII, 1 ♀.

Gatunek rozprzestrzeniony głównie w południowej Europie i Azji. W Polsce rzadki, głównie w południowej części kraju. Rozwija się w ubogich w roślinność

stawach i moczarach, rzadziej w wodach płynących (SCHIEMENZ, 1953; ASKEW, 1988).

Orthetrum brunneum (FONSCOLOMBE, 1837)

Stanowiska: 6.: 4 VIII, 1 ♀, 2 ♂ (obserwowano także ok. 10 innych osobników, w tym kilka par in copula i w tandemie podczas owipozycji); 8.: 5 VIII, 1 ♂.

Gatunek śródziemnomorski, którego północna granica występowania przechodzi przez Polskę na wysokości Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Niziny Mazowieckiej. Na wschód od Wisły podawany dotychczas, oprócz jednego stanowiska z Niziny Mazowieckiej, jedynie z kilku stanowisk z Pogórza Karpackiego i Karpat (MIELEWCZYK, 1979). URBAŃSKI (1948) podaje omawiany gatunek, bez lokalizacji, dla Rostocza (dane prawdopodobnie z lat 1939–1947). Rozwija się zazwyczaj w wodach biejących o bardzo niskim poziomie wody (ASKEW, 1988).

Orthetrum coerulescens (FABRICIUS, 1798)

Stanowisko: 10.: 5 VIII, 4 ♀ (na odcinku ok. 100 m obserwowano oprócz tego jeszcze co najmniej 20 innych osobników obydwu płci, w tym kilka tandemów).

Gatunek występujący głównie w Europie. Rozwija się w moczarach i torfowiskach oraz w niewielkich stawach, rowach i potokach o spokojnym nurcie (ASKEW, 1988). Podawany, bez lokalizacji, przez URBAŃSKIEGO (1948) dla Rostocza.

SUMMARY

The knowledge about dragonflies of the Lubelska Upland is still unsatisfactory. The literature data refer to the localities of 32 species (DZIEDZIELEWICZ, 1902; FUDAKOWSKI, 1922, 1932; BUCZYŃSKI, 1994, 1995). URBAŃSKI (1948) gives 49 species without the localities, but he incorrectly determines the borders of the Lubelska Upland.

The paper presents new localities from the Lubelska Upland for 27 species of dragonflies (Tab.); 10 of them are new for this region. The most interesting species are: *Aeshna affinis*, *A. viridis*, *Anax parthenope*, *Orthetrum albistylum*, *O. brunneum* and *O. coerulescens*.

PIŚMIENNICTWO

ASKEW R. R., 1988: The dragonflies of Europe. Harley Books, Colchester. 291 ss.

BERNARD R., SAMOŁĄG J., 1994: *Aeshna affinis* (VANDER LINDEN, 1820) in Poland. Opusc. zool. flumin., 117: 1–7.

- BUCZYŃSKI P., 1994: Nowe stanowiska rzadkich gatunków ważek (*Odonata*) ze wschodniej Polski. *Wiad. entomol.*, **13**, 2: 129–130.
- BUCZYŃSKI P., 1995: Materiały do poznania ważek (*Odonata*) Lubelszczyzny. Część I. *Wiad. entomol.*, **14**, 2: 77–85.
- BURBACH K., 1995: Einflug der Schabrackenlibelle (*Hemianax ephippiger*) in Südbayern. *Hagenia*, **10**: 15–16.
- CHAŁUBIŃSKA A., WILGAT T., 1954: Podział fizjograficzny województwa lubelskiego. (w:) Przewodnik V Ogólnopolskiego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Lublin: 3–44.
- DZIĘDZIELEWICZ J., 1902: Ważki Galicyi i przyległych krajów polskich. Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie, **5**, Lwów. 180 ss.
- FUDAKOWSKI J., 1922: Ważki (*Odonata*) południowo-wschodniej Lubelszczyzny. *Spraw. Kom. fizjogr.*, **55–56**: 87–96.
- FUDAKOWSKI J., 1932: Neue Beiträge zur Odonaten-Fauna Polens. *Fragm. faun. Mus. zool. pol.*, **1**, 15: 389–401.
- GEUSKES B. C., TOL J. van, 1983: De Libellen van Nederland (*Odonata*). Koninklijke Nederlandse Naturhistorische Vereniging, Hoogwoud. 368 ss.
- HEIDEMANN H., SEIDENBUSCH R., 1993: Die Libellenlarven Deutschlands und Frankreichs. *Handbuch für Exuviensammler*. Erna Bauer, Keltern. 400 ss.
- MIELEWCZYK S., 1979: Ein neuer Fundort von *Orthetrum brunneum* (FONSCOLOMBE) und die Verbreitung der Art in Polen. *Notul. odonatol.*, **1**, 4: 59–60.
- PETERS G., 1987: Die Edellibellen Europas. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. 140 ss.
- SCHIEMENZ H., 1953: Die Libellen unserer Heimat. *Urania*, Jena. 154 ss.
- URBAŃSKI J., 1948: Krytyczny przegląd ważek (*Odonata*) Polski. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska (C)*, **3**: 289–317.

Kolekcja M. KŁAPACZA – *Coleoptera* – *Staphylinidae*. Część II

The collection of M. KŁAPACZ – *Coleoptera* – *Staphylinidae*. Part II

MARCIN SMOLEŃSKI

Katedra Ochrony Lasu i Ekologii SGGW, 02-528 Warszawa, ul. Rakowiecka 26/30

ABSTRACT. Family *Staphylinidae* (*Coleoptera*) in KŁAPACZ's collection contains 479 species collected in the years 1909–1956 mainly from Western Ukraine and Lower Silesia. The second part of this paper comprises 5 staphylinid subfamilies: *Staphylininae*, *Habrocerinae*, *Tachyporinae*, *Aleocharinae*, *Micropeplinae*.

Druga część artykułu poświęconego kolekcji *Staphylinidae* w zbiorze M. KŁAPACZA obejmuje 5 następujących podrodzin: *Staphylininae*, *Habrocerinae*, *Tachyporinae*, *Aleocharinae*, *Micropeplinae*. Układ systematyczny przyjęto za NEWTON, THAYER (1992), nazewnictwo rodzajowe i gatunkowe za: BURAKOWSKI i in. (1979, 1980, 1981) i MROCZKOWSKI, STEFAŃSKA (1991).

W wykazie tabelarycznym nazwom geograficznym zostały przyporządkowane następujące liczby:

Zachodnia Ukraina 1909–1945 (w oparciu o przedwojenny podział administracyjny), powiaty:

Dolina (1), Drohobycz (2), Dubno (3), Gródek Jagielloński (4), Jaworów (5), Kołomyja (6), Lisko (7), Lwów (8), Nadwórna (9), Rudki (10), Rohatyn (11), Skole (12), Złoczów (13)

Polska 1945–1956:

Bytom (14), Brzeźnica (15), Chrobrówka (16), Gorlice (17), Henryków (18), Jaworek (19), Jemna (20), Krynica (21), Łądek (22), Muszyna (23), Nowy Grochów (24), Nowy Sącz (25), Nowy Targ (26), Olbrachcice Wielkie (27), Opolnica (28), Srebrna Góra (29), Szczecin (30), Tarnów Śląski (31), Wrocław (32), Ząbkowice Śląskie (33), Ziębice Śląskie (34), Złoty Stok (35).

Tab. Wykaz systematyczny *Staphylinidae* ze zbioru M. KŁAPACZA. Część II. Liczby w nawiasach odpowiadają numeracji stanowisk i jednostek administracyjnych podanej w tekście.
The list of species of *Staphylinidae* in M. KŁAPACZ's collection. Part II. Numbers in brackets refer to the numbers of administrative units (Ukraine) and localities (Poland) given in the text.

L.p.	Gatunek Species	Zach. Ukraina Western Ukraine	Polska Poland
1	2	3	4
	<i>STAPHYLININAE</i> LATREILLE, 1802		
158	<i>Leptacinus formicetorum</i> MÄRK.	(8)	
159	<i>L. intermedius</i> DONISTH.		(19)
160	<i>L. sulcifrons</i> (TEPH.)	(8)	(33)
161	<i>Gyrohyphus angustatus</i> STEPH.	(4) (8) (9)	
162	<i>G. atratus</i> (HEER)	(8)	
163	<i>G. fracticornis</i> (O. F. MÜLL.)	(8)	
164	<i>G. punctulatus</i> (PAYK.)	(8)	(33)
165	<i>Nudobius lentus</i> (GRAV.)	(8) (9)	
166	<i>Xantholinus clairei</i> COIFF.	(8) (9)	(29)
167	<i>X. glaber</i> (NORDM.)	(8)	
168	<i>X. linearis</i> (OLIV.)	(8)	(29) (31) (33)
169	<i>X. longiventris</i> HEER	(8) (11)	(15) (28) (33)
170	<i>X. tricolor</i> (FABR.)	(8) (11)	(17) (20) (29) (33)
171	<i>Baptolinus affinis</i> (PAYK.)	(8) (12)	
172	<i>B. longiceps</i> FAUV.	(8)	
173	<i>B. pillicornis</i> (PAYK.)	(2) (9)	
174	<i>Othius laeviusculus</i> STEPH.	(8)	
175	<i>O. myrmecophilus</i> KIESENW.	(4) (8)	
176	<i>O. punctulatus</i> (GOEZE)	(8)	(15) (29)
177	<i>Erichsonius cinerascens</i> (GRAV.)	(8) (11)	
178	<i>E. subopacus</i> (HOCHH.)		(33)
179	<i>Paragabrius fulvipes</i> (FABR.)	(8)	(29) (33)
180	<i>P. furcifer</i> (RENK.)	(8)	
181	<i>P. micans</i> (GRAV.)	(8) (11)	
182	<i>P. micantoides</i> G. BENICK et LOHSE	(8) (11)	
183	<i>Spatulonthus coprophilus</i> JARR.	(8)	
184	<i>Philonthus addendus</i> SHARP	(8)	
185	<i>Ph. albipes</i> (GRAV.)	(8)	(29)
186	<i>Ph. atratus</i> (GRAV.)	(8)	(29)
187	<i>Ph. carbonarius</i> (GYLL.)	(8)	
188	<i>Ph. cephalotes</i> (GRAV.)	(8)	(28)
189	<i>Ph. chalceus</i> STEPH.	(8)	(20)
190	<i>Ph. concinnus</i> (GRAV.)	(8)	(15) (20)
191	<i>Ph. corruscus</i> (GRAV.)	(8)	
192	<i>Ph. corvinus</i> ER.	(8)	
193	<i>Ph. cruentatus</i> (GMELIN)	brak danych	
194	<i>Ph. debilis</i> (GRAV.)	(8) (11)	
195	<i>Ph. decorus</i> (GRAV.)	(8)	(16) (28)

1	2	3	4
196	<i>Ph. dimidiatus</i> (C. R. SAHLB.)	(8)	
197	<i>Ph. discoideus</i> (GRAV.)	(8)	
198	<i>Ph. fimetarius</i> (GRAV.)	(8)	
199	<i>Ph. frigidus</i> MÄRK. et KIESENW.	(8)	
200	<i>Ph. fumarius</i> (GRAV.)	(8)	
201	<i>Ph. fuscipennis</i> (MANN.)	(8) (12)	(16) (19) (20) (28) (29) (30) (33)
202	<i>Ph. fuscus</i> (GRAV.)	(8)	
203	<i>Ph. immundus</i> (GYLL.)	(8) (11)	
204	<i>Ph. intermedius</i> (LACORD.)	(8)	
205	<i>Ph. jurgans</i> TOTT.	(8)	(33)
206	<i>Ph. laminatus</i> (CREUTZ.)	(8) (9)	(30) (33)
207	<i>Ph. mannerheimi</i> FAUV.	(8)	(29)
208	<i>Ph. nigrita</i> (GRAV.)	(8)	
209	<i>Ph. nitidus</i> (FABR.)	(8)	
210	<i>Ph. politus</i> (L.)	(8)	(31)
211	<i>Ph. pseudovarians</i> A. STRAND		(33)
212	<i>Ph. punctus</i> (GRAV.)	(8)	
213	<i>Ph. quisquiliarius</i> (GYLL.)	(8)	(33)
214	<i>Ph. sanguinolentus</i> (GRAV.)	(8)	
215	<i>Ph. sordidus</i> (GRAV.)	(8)	
216	<i>Ph. splendens</i> (FABR.)	(8) (9)	(28)
217	<i>Ph. varians</i> (PAYK.)	(8)	
218	<i>Ph. varius</i> (GYLL.)	(8)	(19) (29)
219	<i>Ph. ventralis</i> (GRAV.)	(8)	
220	<i>Ph. lepidus</i> (GRAV.)	(8)	
221	<i>Ph. laevicollis</i> (LAC.)	(8) (9)	(16) (20)
222	<i>Ph. montivagus</i> HEER	(9)	
223	<i>Ph. marginatus</i> (STRÖM)	(8) (9)	
224	<i>Ph. tenuis</i> (FABR.)	(8)	
225	<i>Gabrius appendiculatus</i> SHARP	(8) (12)	(20) (33)
226	<i>G. femoralis</i> (HOCHH.)	(8)	
227	<i>G. lividipes</i> (BAUDI)	(8)	
228	<i>G. pennatus</i> SHARP	(8) (9)	(33)
229	<i>G. piliger</i> MULS. et REY	(8)	
230	<i>G. sphagnicola</i> (SJÖB.)	(8)	
231	<i>G. splendidulus</i> (GRAV.)	(8)	(16) (29) (31)
232	<i>G. trossulus</i> (NORDM.)	(8)	
233	<i>G. vernalis</i> (GRAV.)	(8)	
234	<i>Creophilus maxillosus</i> (L.)	(8)	
235	<i>Ontholestes murinus</i> (L.)	(8)	(16)
236	<i>O. tessellatus</i> (FOURCR.)	(8)	(33)
237	<i>Emus hirtus</i> (L.)	(11)	
238	<i>Platydracus chalcocephalus</i> (FABR.)	(8) (11)	(15) (28)
239	<i>P. fulvipes</i> (SCOP.)	(1) (8)	(20)
240	<i>P. stercorarius</i> (OLIV.)	(8)	(33)
241	<i>Dinothenarus pubescens</i> (DE GEER)	(8)	

1	2	3	4
242	<i>Parabemus fossor</i> (SCOP.)		(29)
243	<i>Staphylinus dimidiaticornis</i> GEMM.	(8)	
244	<i>S. erythropterus</i> L.	(8) (9)	(18) (33)
245	<i>Ocybus macrocephalus</i> (GRAV.)	(8)	
246	<i>O. similis semialatus</i> (J. MÜLL.)	(8) (11)	(19) (33)
247	<i>O. tenebrionicus</i> (GRAV.)	(12)	(20)
248	<i>O. aeneocephalus</i> (DE GEER)	(1) (8) (9)	
249	<i>O. fulvipennis</i> ER.	(2) (8)	
250	<i>O. fuscatus</i> (GRAV.)	(9)	(19) (29) (33)
251	<i>O. picipennis</i> (FABR.)	(8)	
252	<i>O. ater</i> (GRAV.)	(8)	
253	<i>O. compressus</i> (MARSH.)	(8)	
254	<i>O. melanarius</i> (HEER)	(8) (12)	(16) (27) (29) (33) (35)
255	<i>Heterothops dissimilis</i> (GRAV.)	(8)	(16)
256	<i>H. praeivius</i> ER.	(11)	
257	<i>Quedius brevicornis</i> (THOMS.)	(8)	
258	<i>Q. brevis</i> ER.	(8) (9)	(31)
259	<i>Q. cruentus</i> (OLIV.)		(20) (24) (31) (32)
260	<i>Q. lateralis</i> (GRAV.)	(8)	
261	<i>Q. maurus</i> (C. R. SAHLB.)	(8)	(29)
262	<i>Q. mesomelinus</i> (MARSH.)	(4) (8) (9)	(22) (29)
263	<i>Q. ochripennis</i> (MEN.)	(8)	
264	<i>Q. puncticollis</i> (THOMS.)	(8)	(14)
265	<i>Q. rufitarsis</i> (MARSH.)		(14)
266	<i>Q. vexans</i> EPELSH.	(8)	
267	<i>Q. xanthopus</i> ER.	(1) (4) (8) (12)	(31)
268	<i>Q. plagiatus</i> MANN.	(8) (9)	(17)
269	<i>Q. punctatellus</i> (HEER)	(9)	
270	<i>Q. curtipennis</i> BERNH.	(8)	
271	<i>Q. fuliginosus</i> (GRAV.)	(8)	(20) (29)
272	<i>Q. molochinus</i> (GRAV.)	(8)	
273	<i>Q. alpestris</i> (HEER)	(9)	
274	<i>Q. cincticollis</i> KRAATZ	(9)	
275	<i>Q. collaris</i> ER.	(9)	
276	<i>Q. fumatus</i> (STEPH.)	(8) (9)	
277	<i>Q. lucidulus</i> ER.	(8)	
278	<i>Q. obscuripennis</i> BERNH.	(9) (12)	
279	<i>Q. ochropterus</i> ER.	(9)	
280	<i>Q. paradisiensis</i> (HEER)	(12)	
281	<i>Q. transsylvanicus</i> WEISE	(9)	
282	<i>Q. umbrinus</i> ER.	(8)	
283	<i>Acylophorus glaberrimus</i> (HERBST)	(8)	
	<i>HABROCERINAE</i> MULSANT et REY, 1877		
284	<i>Habrocerus capillaricornis</i> (GRAV.)	(8)	

1	2	3	4
	<i>TACHYPORINAE</i> MAC LEAY, 1825		
285	<i>Mycetoporus brucki</i> (PAND.)	(4)	
286	<i>M. brunneus</i> (MARSH.)	(8)	(31)
287	<i>M. laevicollis</i> EPPELSH.	(8)	
288	<i>M. niger</i> FAIRM. et LABOULB.		(16)
289	<i>M. punctus</i> (GYLL.)	(8)	
290	<i>M. rufescens</i> (STEPH.)	(8)	
291	<i>M. splendens</i> (MARSH.)	(12)	
292	<i>M. splendidus</i> (GRAV.)	(8)	(31)
293	<i>Bryoporus crassicornis</i> (MÄKL.)	(9)	
294	<i>B. merdarius</i> (OLIV.)	(1) (8)	(29)
295	<i>Lordithon exoletus</i> (ER.)	(8)	
296	<i>L. lunulatus</i> (L.)	(2) (8) (13)	(29)
297	<i>L. speciosus</i> (ER.)	(8)	
298	<i>L. thoracicus</i> (FABR.)	(8)	(29)
299	<i>L. trinotatus</i> (ER.)	(8)	
300	<i>Bolitobius cingulatus</i> MANN.	(4) (8)	
301	<i>B. formosus</i> (GRAV.)	(8)	
302	<i>Sepedophilus bipunctatus</i> (GRAV.)	(8) (31)	
303	<i>S. bipustulatus</i> (GRAV.)	(4)	
304	<i>S. immaculatus</i> (STEPH.)	(8)	
305	<i>S. littoreus</i> (L.)	(8)	
306	<i>S. marshami</i> (STEPH.)	(8)	(19) (28) (31) (33)
307	<i>S. pedicularius</i> (GRAV.)	(8)	
308	<i>S. testaceus</i> (FABR.)	(8)	(31)
309	<i>Tachyporus atriceps</i> STEPH.	(8)	
310	<i>T. chrysomelinus</i> (L.)	(8) (9) (12)	(33)
311	<i>T. corpulentus</i> J. SAHLB.	(8)	
312	<i>T. hypnorum</i> (FABR.)	(8)	(15) (31) (33)
313	<i>T. nitidulus</i> (FABR.)	(8)	(31) (33)
314	<i>T. obtusus</i> (L.)	(8)	(31) (33)
315	<i>T. pusillus</i> GRAV.	(8)	(31)
316	<i>T. ruficollis</i> GRAV.	(4) (8)	(28)
317	<i>T. solutus</i> ER.	(8)	(19)
318	<i>T. tersus</i> ER.		(31)
319	<i>Lamprinodes saginatus</i> (GRAV.)	(8)	
320	<i>Tachinus corticinus</i> GRAV.	(1) (8)	
321	<i>T. elongatus</i> GYLL.	(8)	
322	<i>T. fimetarius</i> GRAV.	(8)	(20) (29)
323	<i>T. laticollis</i> GRAV.	(8) (9)	(20)
324	<i>T. lignorum</i> (L.)	(8)	(29)
325	<i>T. marginellus</i> (FABR.)	(8)	(20)
326	<i>T. pallipes</i> (GRAV.)	(8) (9)	(29) (31)
327	<i>T. proximus</i> KRAATZ	(9)	
328	<i>T. rufipes</i> (L.)	(8) (9)	(31) (33)
329	<i>T. subterraneus</i> (L.)	(8)	

1	2	3	4
	<i>ALEOCHARINAE</i> FLEMING, 1821		
330	<i>Cypha longicorne</i> (PAYK.)		(33)
331	<i>Myllaena elongata</i> (MATTH.)	(8)	
332	<i>M. gracilicornis</i> FAIRM.	(8)	
333	<i>M. infuscata</i> KRAATZ	(8)	
334	<i>Pronomaea rostrata</i> ER.	(8)	
335	<i>Oligota inflata</i> (MANN.)	(8)	
336	<i>O. pusillima</i> (GRAV.)	(8)	
337	<i>O. rufipennis</i> KRAATZ	(9)	
338	<i>Brachida exigua</i> (HEER)	(11)	
339	<i>Encephalus complicans</i> STEPH.	(8)	
340	<i>Gyrophacena affinis</i> (C. R. SAHLB.)	(8)	
341	<i>G. angustata</i> (STEPH.)	(8)	
342	<i>G. congrua</i> ER.	(8)	
343	<i>G. fasciata</i> (MARSH.)	(8)	
344	<i>G. joyi</i> WEND.	(8)	
345	<i>G. nana</i> (PAYK.)	(8)	
346	<i>G. poweri</i> CROTCH	(8)	
347	<i>G. pulchella</i> HEER	(8)	
348	<i>G. boleti</i> (L.)	(8) (9)	
349	<i>G. strictula</i> ER.	(8)	(16)
350	<i>Agaricochara latissima</i> (STEPH.)		(16)
351	<i>Placusa atrata</i> (MANN.)	(4) (8)	
352	<i>P. complanata</i> ER.	(8)	
353	<i>P. tachyporoides</i> (WALTL)	(8)	
354	<i>Amonognathus cuspidatus</i> (ER.)	(8)	
355	<i>Sipalia fumida</i> (ER.)	(8)	
356	<i>S. pulchella</i> (MANN.)	(8) (9)	
357	<i>S. ruficollis</i> (ER.)	(5) (8)	
358	<i>Euryusa brachelytra</i> KIESENW.	(5) (8)	
359	<i>Bolitochara bella</i> MÄRK.	(8)	
360	<i>B. obliqua</i> ER.	(8)	(16) (28)
361	<i>B. pulchra</i> (GRAV.)	(8)	
362	<i>Autalia longicornis</i> SCHEERP.	(8)	
363	<i>Cordalia obscura</i> (GRAV.)	(8)	(34)
364	<i>Falagria sulcata</i> (PAYK.)	(8)	
365	<i>F. nigra</i> (GRAV.)	(8)	
366	<i>Ischnopoda coarctata</i> (ER.)	(9)	(19) (34)
367	<i>I. constricta</i> (ER.)	(9)	(34)
368	<i>I. atra</i> (GRAV.)		(34)
369	<i>I. leucopus</i> (MARSH.)		(34)
370	<i>I. umbratica</i> (ER.)		(34)
371	<i>Gnypeta rubrior</i> TOTT.	(8)	
372	<i>Brachyusa concolor</i> (ER.)		(31)
373	<i>Hydrosmectina subtilissima</i> (KRAATZ)	(12)	
374	<i>Aloconota cambrica</i> (WOLL.)	brak danych	

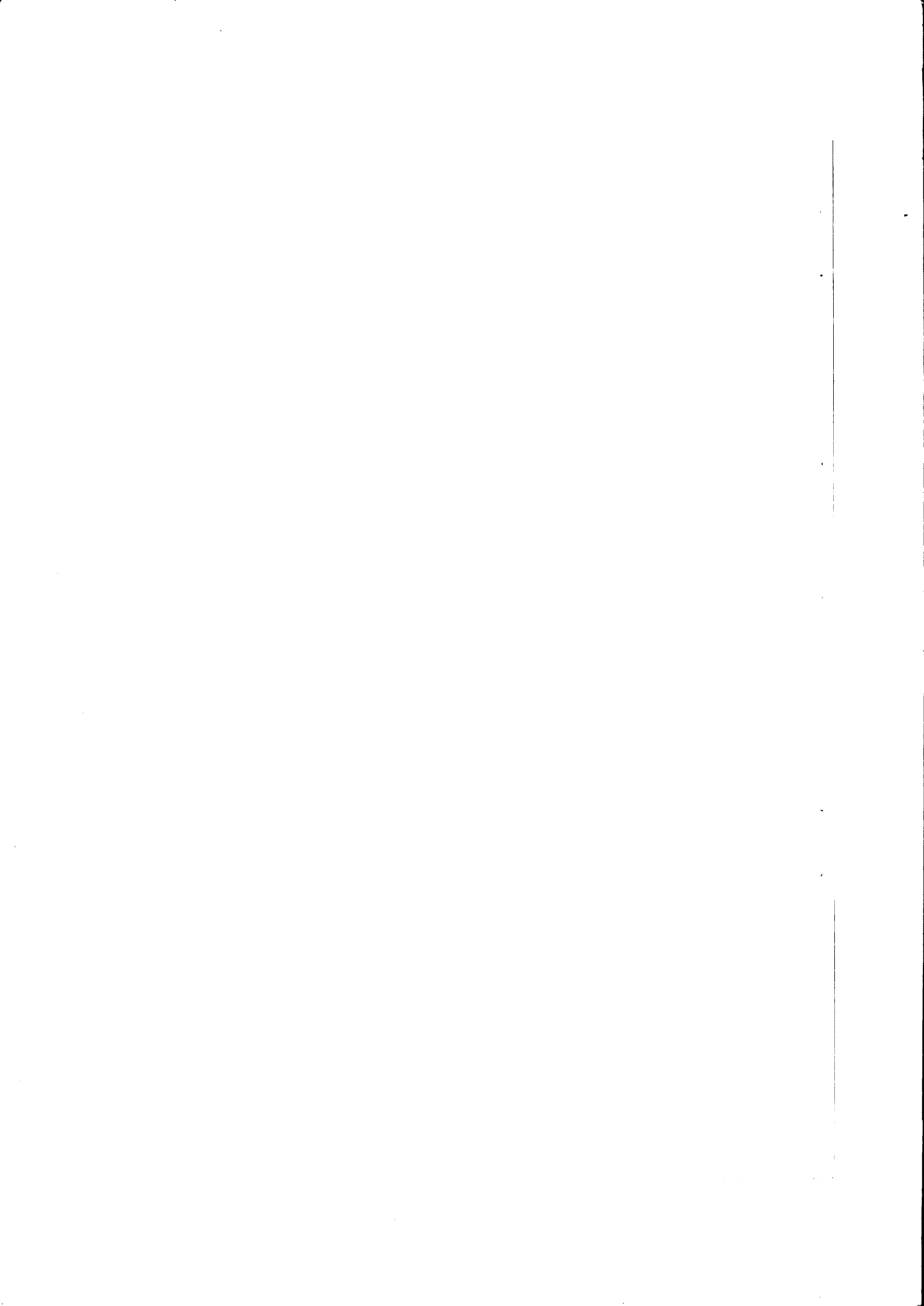
1	2	3	4
375	<i>A. gregaria</i> (ER.)	(8)	(31) (34)
376	<i>A. mihoki</i> (BERNH.)	(8)	
377	<i>A. pfefferi</i> (ROUB.)		(29)
378	<i>A. planifrons</i> (WATERH.)	(8)	
379	<i>Amischa analis</i> (GRAV.)	(8)	(15) (32) (34)
380	<i>A. cavifrons</i> (SHARP)		(15)
381	<i>A. filum</i> MULS.	(9)	
382	<i>A. soror</i> (KRAATZ)		(31) (34)
383	<i>Amidobia talpa</i> (HEER)	(8)	
384	<i>Nehemitropia sordida</i> (MARSH.)		(31)
385	<i>Notothecta confusa</i> (MÄRK.)	(8)	
386	<i>N. flavipes</i> (GRAV.)	(8)	
387	<i>Lyprocorrhe anceps</i> (ER.)	(8)	
388	<i>Alpinia alpicola</i> (MILL.)	(9)	
389	<i>Evanystes circellaris</i> (GRAV.)	(8)	(16) (28) (29) (31) (34)
390	<i>Dinaraea aequata</i> (ER.)	(8)	(16)
391	<i>D. angustula</i> (GYLL.)	(8)	
392	<i>D. arcana</i> (ER.)	(8)	
393	<i>D. linearis</i> (GRAV.)	(4) (8)	(28)
394	<i>Dadobia immersa</i> (ER.)	(8)	
395	<i>Liogluta oblongiuscula</i> (SHARP)	(8) (9)	
396	<i>Atheta debilis</i> (ER.)	(8)	
397	<i>A. elongatula</i> (GRAV.)	(8)	
398	<i>A. luridipennis</i> (MANN.)	(8)	
399	<i>A. melanocera</i> (THOMS.)		(28) (31)
400	<i>A. palustris</i> (KIESENW.)	(9)	(22)
401	<i>A. excavata</i> (GYLL.)	(8)	(22)
402	<i>A. ravilla</i> (ER.)		(22)
403	<i>A. fungi</i> (GRAV.)	(8) (9)	(16) (29) (31) (34)
404	<i>A. orphana</i> (ER.)	(8)	
405	<i>A. aterrima</i> (GRAV.)	(8)	
406	<i>A. exigua</i> (ER.)	(8)	
407	<i>A. laticollis</i> (STEPH.)	(8)	
408	<i>A. planipennis</i> (THOMS.)	(8)	
409	<i>A. pusilla</i> BRUNDIN	(8)	
410	<i>A. pygmaea</i> (GRAV.)	(8)	
411	<i>A. dadopora</i> THOMS.	(8)	
412	<i>A. castanoptera</i> (MANN.)	(8) (13)	(22)
413	<i>A. crassicornis</i> (FABR.)	(8) (13)	
414	<i>A. euryptera</i> (STEPH.)	(4) (13)	
415	<i>A. myrmecobia</i> (KRAATZ)	(8)	
416	<i>A. oblita</i> (ER.)	(8)	
417	<i>A. repanta</i> (MULS. et REY)		(22)
418	<i>A. trinotata</i> (KRAATZ)		(31)
419	<i>A. pallidicornis</i> (THOMS.)	(8)	
420	<i>A. sodalis</i> (ER.)	(8)	(22)
421	<i>A. marcida</i> (ER.)		(22) (28)

1	2	3	4
422	<i>A. putrida</i> (KRAATZ)	(8)	
423	<i>A. setigera</i> (SHARP)	(9)	
424	<i>A. longicornis</i> (GRAV.)	(8) (9)	(34)
425	<i>Alianta incana</i> (ER.)	(8)	
426	<i>Pachnida nigella</i> (ER.)	(8)	
427	<i>Drusilla canaliculata</i> (FABR.)	(8)	(16) (34)
428	<i>Zyras collaris</i> (PAYK.)	(8)	
429	<i>Z. cognatus</i> (MÄRK.)	(8)	
430	<i>Z. funestus</i> (GRAV.)	(8)	
431	<i>Z. humeralis</i> (GRAV.)	(8)	
432	<i>Z. limbatus</i> (PAYK.)	(8) (11) (34)	
433	<i>Z. lugens</i> (GRAV.)	(8)	
434	<i>Lomechusa strumosa</i> (FABR.)	(8)	
435	<i>Atemeles emarginatus</i> (PAYK.)	(8)	
436	<i>A. paradoxus</i> (GRAV.)		(27)
437	<i>A. pubicollis</i> (BRIS.)	(8)	
438	<i>Dinarda dentata dentata</i> (GRAV.)	(8)	(29)
	<i>D. dentata hagensi</i> WASM.	(8)	
	<i>D. dentata maerkelii</i> KIESENW.	(8)	
439	<i>Phloeodroma concolor</i> KRAATZ	(9)	
440	<i>Phloeopora corticalis</i> (GRAV.)	(8)	
441	<i>Ph. opaca</i> BERNH.	(8)	
442	<i>Ph. testacea</i> (MANN.)	(8)	
443	<i>Ph. teres</i> (GRAV.)	(8)	
444	<i>Ilyobates nigricollis</i> (PAYK.)	(8)	(29)
445	<i>I. subopacus</i> PALM	(8)	
446	<i>Calodera aethiops</i> (GRAV.)	(8)	
447	<i>Tetralaucopora rubicunda</i> (ER.)	(8)	(34)
448	<i>Ocalea badia</i> ER.	(8)	
449	<i>O. picata</i> (STEPH.)	(8)	
450	<i>O. rivularis</i> MILL.	(8)	
451	<i>Meotica apicalis</i> BENICK	(4) (8)	
452	<i>M. exilis</i> (ER.)	(8)	
453	<i>Deubelia picina</i> (AUBÉ)	(8)	
454	<i>Oxypoda lividipennis</i> MANN.	(4) (8)	
455	<i>O. opaca</i> (GRAV.)	(8)	
456	<i>O. umbrata</i> (GYLL.)	(8)	
457	<i>O. montana</i> KRAATZ	(9)	
458	<i>O. alternans</i> (GRAV.)	(8)	
459	<i>O. annularis</i> (MANN.)		(29)
460	<i>O. bicolor</i> MULS. et REY	(8)	
461	<i>O. formiceticola</i> MÄRK.	(8)	
462	<i>O. haemorrhoea</i> (MANN.)	(8)	
463	<i>Ischnoglossa proluxa</i> (GRAV.)	(9)	
464	<i>Dexiogyia corticina</i> (ER.)	(8)	
465	<i>Thyasophila angulata</i> (ER.)	(8)	
466	<i>Aleochara curtula</i> (GOEZE)	(8) (12)	

1	2	3	4
467	<i>A. ripicola</i> MULS. et REY	(8)	(34)
468	<i>A. intricata</i> MANN.	(8)	
469	<i>A. bipunctata</i> (OLIV.)	(8)	
470	<i>A. diversa</i> (J. SAHLB.)	(8)	(34)
471	<i>A. fumata</i> GRAV.	(8)	
472	<i>A. laevigata</i> GYLL.	(8)	
473	<i>A. maculata</i> BRISOUT	(8)	
474	<i>A. moerens</i> GYLL.	(8)	
475	<i>A. sparsa</i> HEER	(4) (8)	
476	<i>A. villosa</i> MANN.	(8)	
477	<i>A. ruficornis</i> GRAV.	(8)	
478	<i>A. bipustulata</i> (L.)	(2) (8)	(31)
	<i>MICROPEPLINAE</i> LEACH, 1815		
479	<i>Micropeplus porcatus</i> (PAYK.)	(8)	

PIŚMIENICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1979: Chrząższe *Coleoptera* – Kusakowate *Staphylinidae*, cz. 1. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 6: 1–310.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1980: Chrząższe *Coleoptera* – Kusakowate *Staphylinidae*, cz. 2. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 7: 1–272.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1981: Chrząższe *Coleoptera* – Kusakowate *Staphylinidae*, cz. 3. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 8: 1–330.
- MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1991: *Coleoptera* Chrząższe. [W:] Razowski J. (red.), Wykaz zwierząt Polski, III, Krakowskie Wyd. Zool., Kraków: 7–197.
- NEWTON A. F., THAYER M. K., 1992: Current classification and family-group names in *Staphyliniformia* (*Coleoptera*). *Fieldiana*, New Series, 67: 1–92.

Materiały do poznania kusakowatych (*Coleoptera*, *Staphylinidae*)
Wyżyny Lubelskiej. Część II.

Contribution to the knowledge about the *Staphylinidae* (*Coleoptera*) of Wyżyna
Lubelska (the Lubelska Upland). Part II.

BERNARD STANIEC

Zakład Zoologii Instytutu Biologii UMCS, ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin

ABSTRACT. *Gyrophana obsoleta* GANGLBAUER collected in Białka (Wyżyna Lubelska) is new to the Polish fauna. Records of 39 species, new to Wyżyna Lubelska (the Lubelska Upland), are also given.

Praca ta przedstawia wyniki dalszego ciągu badań faunistycznych dotyczących *Staphylinidae* Wyżyny Lubelskiej. Poniżej podano kolejnych 40 gatunków kusakowatych wykazanych z wymienionej krainy. Spośród nich 1 gatunek jest po raz pierwszy wykazany z obszaru Polski, pozostałe są nowymi taksonami dla Wyżyny Lubelskiej. Podział fizjograficzny Polski przyjęto według BURAKOWSKIEGO i in. (1979). Wszystkie okazy były łowione przez autora.

OMALINAE

Eucnecosum brachypterum (GRAVENHORST, 1802)

Brzeźno, (FB97), 28 V 1994, 2 exx., wysiane na obrzeżu torfowiska węglanowego.

XANTHOLININAE

Hypnogyra glaber (NORDMANN, 1837)

Łańcuchów, (FB37), 14 X 1995, 1 ex., wysiany z próchna pobranego z przyziemnej dziupli starej wierzby. W Polsce znany z nielicznych stanowisk.

STAPHYLININAE

Neobisnius procerulus (GRAVENHORST, 1806)

Gródek, (GB03), 9 VI 1992, 1 ex., złowiony na skarpie Bugu; Witków, (GB00), 2 VIII 1995, 1 ex., przyleciał do światła. W Polsce znany z nielicznych stanowisk w 6 krainach. Ostatnio wykazany z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (KUBISZ, MELKE, 1994).

Philonthus fumarius (GRAVENHORST, 1806)

Łańcuchów, (FB37), 22 IV 1995, 1 ex.; Białka, (FB47), 13 IV 1985, 1 ex., 30 VI 1994, 1 ex.; Zakrzów, (FB38), 7 V 1993, 1 ex. W Polsce znany z nielicznych stanowisk w kilku krainach.

Philonthus umbratilis (GRAVENHORST, 1802)

Białka, (FB47), 23 VIII 1993, 1 ex., wysiany ze szlamu nad brzegiem torfianki. W Polsce dość rzadko łowiony. Ostatnio wykazany z Sudetów Zachodnich (MAZUR, 1993).

Philonthus immundus (GYLLENHAL, 1810)

Klarów, (FB37), 18 VIII 1985, 1 ex.; Gródek, (GB03), 17 VII 1993, 2 exx.

Philonthus atratus (GRAVENHORST, 1802)

Dorohusk, (FB96), 21 V 1985, 2 exx.; Prawiedniki (FB06), 9 V 1985, 1 ex.; Gródek, (GB03), 31 VII 1995, 1 ex. Ostatnio notowany z Sudetów Zachodnich (MAZUR, 1993).

Philonthus alpinus EPPELSHEIM, 1875

Dorohusk, (FB96), 10 IX 1993, 1 ex.; Wólka Łańcuchowska (FB38), 4 IX 1993, 1 ex.; złowione w odchodach bydła. W Polsce znany z kilku stanowisk, przy tym większość danych pochodzi sprzed 80 lat. Nowsze dane dotyczące występowania tego gatunku pochodzą z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Beskidu Zachodniego (KUBISZ, MELKE, 1994).

Philonthus laminatus (CREUTZER, 1799)

Klarów, (FB37), 21 IX 1984, 1 ex.; Łańcuchów, (FB37), 14 VIII 1986; Myców, (KR09), 21 VII 1993, 1 ex. W kraju znany z kilkunastu stanowisk.

Philonthus succicola THOMS., 1860

(*Ph. chalceus* STEPH., 1832)

Jaszczów, (FB37), 4 VIII 1988, 1 ex.; Górne, (FB37), 31 V 1988, 1 ex., złowiony w piwnicy pod gnijącymi warzywami.

Philonthus decorus (GRAVENHORST, 1802)

Jaszców (FB37), 5 VIII 1985, 2 exx.; Puławy (EB69), 14 IV 1986, 1 ex.; Łańcuchów, (FB37), 8 IX 1987, 3 exx. W Polsce znany z kilkunastu stanowisk. Ostatnio podany z Sudetów Zachodnich (MAZUR, 1993).

Philonthus spinipes SHARP, 1874

Milejów, (FB37), 17 VII 1994, 2 exx., 30 VII 1992, 1 ex.; Białka, (FB47), 29 VIII 1993, 1 ex.; złowione w odchodach bydła, konia oraz w kompoście. W Polsce niedawno odkryty (BOROWIEC, 1991), a ostatnio wykazany z licznych miejscowości w różnych częściach kraju (KUBISZ, MELKE, 1994). Znany dotychczas z 11 krain.

Philonthus rotundicollis (MENETRIES, 1832)

Jaszców, (FB37), 31 VII 1985, 1 ex.; Łańcuchów, (FB37), 11 IX 1987, 1 ex.; złowione w pułapki Barbera w łągu. W Polsce gatunek znany z nielicznych stanowisk i łowiony stosunkowo rzadko. Ostatnio notowany z Pojezierza Mazurskiego i Karpat Zachodnich (KUBISZ, MELKE, 1994; WOJAS, 1994).

Philonthus nitidicollis (LACORD, 1835)

(*Ph. bimaculatus* (GRAVENHORST, 1802))

Jaszców (FB37), 27 III 1985, 2 exx., wysiany z napływek; rezerwat Stawska Góra (FB67), 27 IV 1995, 1 ex., wysiany z mchu na suchym zboczu. W Polsce znany z kilkunastu stanowisk.

Philonthus ventralis (GRAVENHORST, 1802)

Ciechanki Krzesimowskie, (FB38), 30 VIII 1994, 1 ex., złowiony w ekskrementach bydła. W Polsce znany z kilkunastu stanowisk.

Philonthus discoideus (GRAVENHORST, 1802)

Milejów, (FB37), 24 VII 1993, 2 exx., wysiany z kompostu. W kraju dość rzadko łowiony, znany z kilku krain. Niedawno wykazany również z Karkonoszy (MAZUR, 1991).

Philonthus nitidulus (GRAVENHORST, 1802)

Gródek, (GB03), 4 VII 1993, 1 ex., złowiony na suchym, lessowym zboczu. W Polsce dość rzadko łowiony, znany z kilku krain.

Philonthus agilis (GRAVENHORST, 1806)

(*Spatulonthus parvicornis* (GRAVENHORST, 1802))

Ciechanki Krzesimowskie, (FB38), 15 VII 1993, 3 exx., złowione w odchodach konia. W Polsce znany z nielicznych stanowisk w kilku krainach.

Ocypus ophtalmicus (SCOPOLI, 1763)

Rezerwat Stawska Góra k. Chełma (FB67), 28 VII 1995, 1 ex., 20 IX 1995, 2 exx., złowione w pułapki Barbera.

Ocypus fulvipennis ERICHSON, 1840

Rezerwat Stawska Góra, (FB67), 3 IX 1994, 1 ex., 20 IX 1995, 3 exx., złowione w pułapki Barbera. W Polsce gatunek rzadko łowiony, znany z kilku krain.

Quedius microps (GRAVENHORST, 1847)

Łańcuchów, (FB37), 14 X 1995, 5 exx., wysiane z próchna pobranego z dziupli starej wierzby. W Polsce rzadko łowiony, znany z kilku krain. Niedawno stwierdzony na Dolnym Śląsku (NOWOSAD, 1990), a ostatnio wykazany z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (KUBISZ, MELKE, 1994).

Quedius vexans EPPELSHEIM, 1881

Rezerwat Stawska Góra, (FB67), 13 X 1995, 1 ex., złowiony w pułapkę Barbera. W kraju dość rzadko łowiony, znany z kilku krain.

Quedius nigriceps KRAATZ, 1857

Łańcuchów, (FB37), 8 X 1995, 1 ex., wysiany z mchu w lesie sosnowym. W Polsce gatunek rzadko spotykany, wykazany dotychczas z kilku krain. Niedawno wykazany również z Roztocza (BOROWIEC, 1989).

Quedius limbatus (HEER, 1839)

Łańcuchów, (FB37), 14 VIII 1986, 2 exx., 11 IX 1987, 2 exx.; Milejów, (FB37), 8 V 1986, 1 ex.; Gródek, (GB03), 1 VIII 1995, 1 ex.; Białka, (FB47), 12 IX 1995, 1 ex. W Polsce dość rzadko łowiony. Nowsze dane dotyczące występowania tego gatunku pochodzą z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in., 1992; KUBISZ, MELKE, 1994).

Quedius scintillans (GRAVENHORST, 1805)

Lublin, (FB07), 7 VI 1994, 1 ex., 5 X 1995, 1 ex., wysiane z kompostu. W kraju łowiony dość rzadko, znany z kilku krain.

ALEOCHARINAE

Gyrophana obsoleta GANGLBAUER, 1895

Białka, (FB47), 1 X 1994, 3 exx., złowiony na *Lactarius vellereus* (FR.: FR.) FR. Gatunek znany z Niemiec, Czech, Słowacji, Austrii, Francji i Szwecji. Gatunek nowy dla fauny Polski.

Gyrophæna affinis MANNERHEIM, 1830

Górne, (FB37), 13 VI 1988, 3 exx.; Milejów, (FB37), 16 VIII 1992, 2 exx.; Białka, (FB47), 2 X 1994, 23 exx.; Wólka Łącuchowska, (FB38), 13 VI 1992, 184 exx., zebrane na grzybach z rodzaju *Polyporus*. Ostatnio wymieniany z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in., 1992).

Gyrophæna nana (PAYKULL, 1800)

Wólka Łącuchowska, (FB38), 13 VI 1992, 4 exx., zebrane na *Polyporus squamosus* (HUDS.) FR.

Gyrophæna gentilis ERICHSON, 1839

Klarów, (FB37), 19 VIII 1994, 2 exx. W Polsce notowany z nielicznych stanowisk.

Gyrophæna poweri CROTCH in CROTCH et SHARP, 1867

Zakrzów, (FB38), 19 IX 1995, 4 exx., złowione na owocniku *Trichomolopsis rutilans* (SCHAEFF.) SING. W kraju chrząszcz rzadko łowiony, znany z kilku krain.

Gyrophæna congrua ERICHSON, 1837

Białka, (FB47), 2 X 1994, 9 exx., zebrane na grzybach z rodzaju *Pholiota*.

Gyrophæna fasciata (MARSHAM, 1802)

Wólka Łącuchowska, (FB38), 14 X 1994, 5 exx., zebrane na *Pholiota squarrosa* (PERS.).

Gyrophæna joyi WENDELER, 1924

Klarów, (FB37), 16 VIII 1992, 1 ex., 19 VIII 1994, 1 ex., zebrane na *Polyporus squamosus* (HUDS.) FR. W Polsce gatunek rzadko łowiony, znany z kilku krain.

Gyrophæna joyioides WUESTHOFF, 1937

Klarów, (FB37), 19 VIII 1992, 2 exx.; Wólka Łącuchowska, (FB38), 14 X 1994, 6 exx.; złowione na grzybach z rodzaju *Pholiota*. W Polsce dotychczas znany tylko z 4 krain. Ostatnio wykazany z Roztocza i Śląska Dolnego (BOROWIEC, 1989).

Atheta volans (SCRIBA, 1859)

Husynne, (FB97), 27 IX 1995, 2 exx., wysiane ze szlamu nad brzegiem starorzecza Bugu. W Polsce znany z kilku stanowisk, jednak od 1936 r. nie notowany.

Oxypoda spectabilis MAERKEL, 1844

Zawadówka, (FB66), 17 VI 1994, 1 ex., wysiany ze ściółki w grądzie. W Polsce gatunek znany z nielicznych stanowisk i dość rzadko łowiony. Ostatnio wykazany z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in., 1992).

Oxypoda alternans (GRAVENHORST, 1802)

Klarów, (FB37), 23 IX 1995, 8 exx., zebrane na różnych gatunkach grzybów kapeluszowych. Kusak znany z kilkunastu krain. Niedawno wymieniany również z Roztocza (BOROWIEC, 1989).

Haploglossa nidicola (FAIRMAIRE, 1852)

Białka, (FB47), 25 VI 1992, 89 exx., złowione w pobliżu i wewnątrz gniazd jaskółki brzegówki (*Riparia riparia*). W Polsce znany z nielicznych, rozproszonych stanowisk.

Aleochara ripicola MULSANT et REY, 1874

Kol. Jaszczów, (FB37), 28 VIII 1994, 1 ex., wysiany ze szlamu nad oczkiem wodnym. W Polsce gatunek znany z nielicznych stanowisk.

Aleochara erythroptera GRAVENHORST, 1806

Klarów, (FB37), 11 VI 1991, 1 ex., złowiony w pułapkę Barbera. W Polsce kusak dość rzadko łowiony, znany z nielicznych stanowisk.

W poprzedniej pracy autora (STANIEC, 1994) podano 3 gatunki kusakowatych: *Stenus kisenwetteri* ROSENHAUER, *Acylophorus wagenschieberi* KIESENWETTER i *Atanygnathus terminalis* (ERICHSON), które omyłkowo wykazano z Wyżyny Lubelskiej. Podane ich stanowiska leżą już na obszarze południowego Podlasia (BURAKOWSKI i in., 1979). W związku z tym należy je zaliczyć do fauny tej krainy (z której również nie były dotychczas podawane), a nie Wyżyny Lubelskiej.

PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L., 1989: New records of Polish *Staphylinidae* (Coleoptera). Pol. Pismo ent., 59: 817–820.
- BOROWIEC L., 1991: Nowe i rzadkie dla Polski gatunki chrząszczy (Coleoptera). Wiad. entomol., 10: 197–205.
- BOROWIEC L., KANIA J., WANAT M., 1992: Chrząszcze (Coleoptera) nowe dla Puszczy Białowieskiej. Wiad. entomol., 11: 133–141.

- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1979: Chrzążcze *Coleoptera*, Kusakowate *Staphylinidae*, część 1. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 6: 1-310.
- KUBISZ P., MELKE A., 1994: Rzadkie i nowe dla fauny Polski *Staphylinidae* (*Coleoptera*). Część II. *Staphylininae*. Wiad. entomol., 13: 33-40.
- MAZUR A., 1991: Nowe stanowiska rzadkich chrząszczy z podrodziny *Staphylininae* (*Coleoptera*, *Staphylinidae*) na terenie Polski. Wiad. entomol., 10: 69-73.
- MAZUR A., 1993: Kusakowate (*Coleoptera*, *Staphylinidae*) wybranych pasm górskich Sudetów Zachodnich. Wiad. entomol., 12: 243-250.
- NOWOSAD A., 1990: *Staphylinidae* (*Coleoptera*) gniazd krety – *Talpa europaea* L. w Polsce. Wyd. Nauk. UAM, Poznań, seria Zoologia, 15: 1-254.
- STANIEC B., 1994: Materiały do poznania kusakowatych (*Coleoptera*, *Staphylinidae*) Wyżyny Lubelskiej. Część I. Wiad. entomol., 13: 95-99.
- WOJAS T., 1994: Interesujące gatunki kusakowatych (*Coleoptera*, *Staphylinidae*) z Gorców. Wiad. entomol., 13: 101-105.

RECENZJE

BLACKMAN R. L., EASTOP V. F., 1994: *Aphids on the World's Trees*. CAB International, Wallingford, UK. 987 ss.

Omawiana książka dostarcza czytelnikom obszernego przeglądu gatunków mszyc zasiedlających drzewa. Obejmuje ona aż 1758 gatunków żyjących na 355 gatunkach drzew. Może być wykorzystana jako nowoczesny przewodnik zarówno przez entomologów, jak i systematyków. Jest cennym uzupełnieniem pozycji „Mszycy występujące na roślinach uprawnych”, wydanej przez tych samych autorów 10 lat wcześniej.

Zadanie, którego obecnie podjęli się BLACKMAN i EASTOP jest bardziej skomplikowane od poprzedniego. Oznaczanie mszyc występujących na drzewach jest znacznie trudniejsze niż na uprawach roślin zielnych, gdyż mszyce i drzewa ewoluowały równocześnie, czego rezultatem jest to, że bliskie sobie gatunki mszyc często występują na spokrewnionych ze sobą gatunkach drzew. W związku z tym autorom nie udało się zbudować kluczy do oznaczania mszyc na podstawie osobników nie preparowanych. Było to niemożliwe, ponieważ wiele cech blisko spokrewnionych ze sobą gatunków wykazuje niewielkie różnice morfologiczne. Do ich oznaczenia konieczne jest sporządzenie preparatów mikroskopowych.

W rozdziale I, wprowadzającym, autorzy przedstawiają związki łączące mszyce z ich roślinami żywicielskimi, czyli roślinami drzewiastymi, omawiając ich różne cykle życiowe oraz zjawisko polimorfizmu.

Rozdział II zawiera podstawowe informacje na temat morfologii mszyc zasiedlających drzewa, cech morfologicznych i skrótów użytych w kluczach, a także wskazuje na trudności zagrażające osobom początkującym w oznaczaniu mszyc. Zamieszczono tutaj, w porządku alfabetycznym, listę roślin żywicielskich z kluczami do oznaczania mszyc dla każdego gatunku drzewa oddzielnie. Ta część książki kończy się kluczem do oznaczania 23 gatunków polifagicznych.

W kolejnym (III) rozdziale znalazły się dalsze informacje o mszycach wymienionych w zestawieniach i kluczach w rozdziale poprzednim, a dotyczące ich rozwoju, wielkości poszczególnych morf, zakresu roślin żywicielskich, rozprzestrzenienia w świecie, cykli życiowych, obejmujące także pojaw morf płciowych, parazytoidy mszyc oraz wybrane pozycje literaturowe dotyczące biologii gatunków, ich znaczenia gospodarczego, a także liczby chromosomów.

W rozdziale IV autorzy dokonują przeglądu metod zbierania, konserwowania oraz preparowania mszyc, a także dają wskazówki dotyczące sposobu opisywania i przechowywania zbiorów.

W rozdziale V znalazł się obszerny spis pozycji literaturowych do omawianego tematu.

Rozdział VI zawiera indeks nazw gatunkowych mszyc, natomiast rozdział VII serię fotografii zrobionych ze spreparowanych okazów.

Jak wynika z dokonanego przeglądu zawartości, książkę charakteryzuje bardzo czytelny układ treści, znacznie ułatwiający odnalezienie szukanych zagadnień. Pracę bardzo wzbogaca zamieszczenie wielu kluczy bogato ilustrowanych czytelnymi rycinami, niezmiernie pomocnymi przy oznaczaniu owadów. W całym opracowaniu znalazło się 135 rycin z 722 rysunkami, 108 fotografii i ponad 1800 przytoczonych pozycji literaturowych. Jest to bardzo cenna pozycja dla entomologów i leśników.

BARBARA WILKANIEC, Poznań

Uwagi o kilku gatunkach *Apionidae* (Coleoptera) z Polski

Remarks on a few species of *Apionidae* (Coleoptera) from Poland

MAREK WANAT, JERZY SZYPUŁA

Muzeum Przyrodnicze Uniwersytetu Wrocławskiego, ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław

ABSTRACT. *Squamapion samarense* (FAUST) is recorded from Poland (Brylińce, ca. 12 km SW of Przemyśl) for the first time. New localities of *Omphalapion buddebergi* (BEDEL), *Ischnopterapion modestrum* (KIRBY), *Protapion gracilipes* (DIETRICH), the nomenclature of *Omphalapion hookerorum* (KIRBY) and *Ceratapion basicorne* (ILLIGER), as well as diagnostic characteristics of *C. carduorum* (KIRBY) and *C. gibbirostre* (GYLLENHAL) are discussed.

Upłynęło już kilka lat od ukazania się katalogu polskich *Apionidae*. Prowadzone w tym czasie badania terenowe przyniosły odkrycia nowych stanowisk kilku rzadkich, a nawet nieznanych dotąd w Polsce gatunków. Również ostatnie studia taksonomiczne nad plemieniem *Ceratapiini* (ALONSO-ZARAZAGA, 1991; WANAT, 1995) zaowocowały zmianą statusu lub nazw niektórych gatunków. Obie prace są dość trudno dostępne dla szerokiego grona polskich koleopterologów, dlatego przy okazji prezentacji nowych danych faunistycznych powtórzone zostały tutaj skrótowo najistotniejsze „nowości” w systematyce i faunistyce tej grupy *Apionidae*, dotyczące obszaru Polski.

W notatce tej przyjęto układ systematyczny *Apionidae* zaproponowany przez ALONSO-ZARAZAGĘ (1991b) i zaakceptowany, mimo kontrowersyjnie wąsko rozumianej kategorii rodzaju, przez autorów kilku ostatnich opracowań chrząszczy europejskich (np. ABBAZZI i OSELLA, 1992; BEHNE, 1994). Wszystkie wymienione niżej okazy zostały zebrane przez autorów.

Squamapion samarense (FAUST, 1891)

– Beskid Wschodni: Brylińce ad Przemyśl (kod UTM: FA11), 5 V 1995, 38 exx.

Wszystkie okazy (wyłącznie samice) otrząśnięto z kocimiętki – *Nepeta nuda* L. (= *N. pannonica* L.) rosnącej na niewielkiej skarpie śródpolnej. Gatunek nowy w faunie Polski, rozmieszczony od Mongolii poprzez stepowe obszary Kazachstanu, południowej Rosji i Ukrainy po zachodnie Podole (Zaleszczyki), występuje też na Kaukazie, w Rumunii i Bułgarii. Został również stwierdzony

we Francji i północnych Włoszech, gdzie żyje na innych gatunkach *Nepeta* (*N. nepetella* L., *N. cataria* L.) i był przez długi czas uznawany za odrębny gatunek *S. doderoi* (SCHATZMAYR). Ostatnio jednak DIECKMANN (1988) uznał, że obie populacje, choć znacznie rozdzielone, nie wykazują odrębności taksonomicznej. Stanowisko pod Przemyślem jest oddalone od najbliższego stanowiska na Podolu o blisko 300 km i jest najbardziej wysunięte na północny zachód w obrębie głównej części zasięgu *S. samarense*.

Koleopterofauna okolic Przemyśla badana była dość intensywnie od ponad 100 lat, przede wszystkim przez B. KOTULĘ i T. TRELLE. Według MAZURA (1994) Brylińce należały do miejsc dokładniej badanych przez TRELLE, można więc zaryzykować tezę, że *A. samarense* nie występował w tym miejscu w latach 30-tych naszego wieku, zwłaszcza że roślina i ryjkowiec ten są łatwe do odszukania w terenie, a lokalizacja zbocza sprawia, że TRELLE raczej nie mógł go pominąć podczas wycieczek terenowych. Dość ograniczona powierzchnia występowania kocimiętki może zresztą wskazywać na niezbyt dawne pojawienie się tej rośliny w Brylińcach. Bardziej przekonującym potwierdzeniem ekspansji *S. samarense* byłoby jednak dopiero odkrycie dalszych stanowisk tego gatunku w południowo-wschodniej Polsce. *S. samarense* został uwzględniony w kluczu do oznaczania polskich *Apionidae* (SMRECZYŃSKI, 1965), a jego odróżnienie od pozostałych występujących u nas gatunków tego rodzaju nie sprawia większych kłopotów.

Omphalapion buddebergi (BEDEL, 1887)

– Wyżyna Lubelska: Opoka Duża ad Annopol (EB63), 23 V 1993, 5 exx., 24 V 1994, 19 exx. (WANAT, 1995).

Gatunek znany z zaledwie kilku krajów europejskich, licznie łowiony tylko w południowych Niemczech. U nas wykazany na początku wieku z trzech krain, jednak ani SMRECZYŃSKI (1965) ani autorzy katalogu (BURAKOWSKI i in., 1992) nie zaliczają go do fauny Polski. Po odkryciu tego gatunku na zachodnim skraju Wyżyny Lubelskiej doniesienia LGOCKIEGO (1908) o jego występowaniu w okolicach Częstochowy nabierają jednak wiarygodności.

Omphalapion hookerorum (KIRBY, 1808)

KIRBY opisał ten gatunek jako *Apion hookeri* i pod taką nazwą był on powszechnie znany. Z opisu oryginalnego wynika jednak, że nazwa została nadana na cześć braci W. J. oraz J. HOOKER, ma więc nieprawidłową końcówkę. Konieczność dokonania stosownej poprawki wynika z Artykułu 32c Międzynarodowego Kodeksu Nomenklatury Zoologicznej (wyd. III, 1985).

Ceratapion carduorum (KIRBY, 1808)

– Beskid Wschodni: Łuczyce ad Przemyśl (FA31), 3 V 1995, 8 exx., 29 VI 1995, 20 exx.

U nas stwierdzony dotąd z całą pewnością tylko w Bieszczadach (WANAT, 1992) oraz ostatnio w Gorcach i Pieninach (KNUTELSKI, PETRYSZAK, w druku). Informację KÖSTLINA (1985) o występowaniu tego gatunku w Bielinku nad Odrą, powtórzoną przez autorów katalogu polskich *Apionidae* (BURAKOWSKI i in., 1992) należy odnieść do *C. gibbirostre* (GYLLENHAL). W pracy KÖSTLINA nie mogły być uwzględnione wyniki badań ALONSO-ZARAZAGI (1991), który podał cechy różniące „prawdziwego” *C. carduorum* od *C. gibbirostre* i wymienił z Bielinka oraz kilku pobliskich miejscowości niemieckich jedynie ten drugi gatunek, podczas gdy *C. carduorum* nie jest przez tego autora podany z Polski, a nieliczne stanowiska w Niemczech oddalone są od Bielinka o kilkaset kilometrów. Również w opublikowanym ostatnio opracowaniu fauny ryjkowców Bielinka nad Odrą (STACHOWIAK, 1994) wymieniony jest jedynie *C. gibbirostre*.

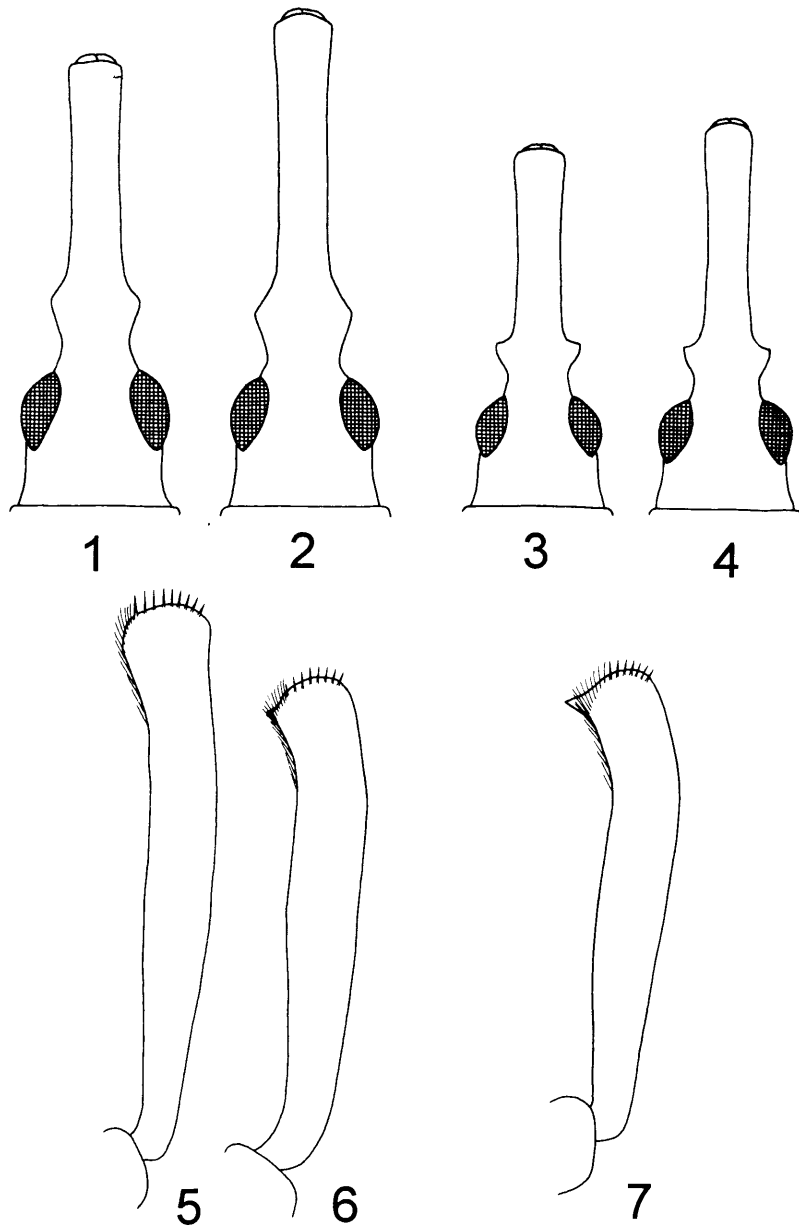
C. carduorum został odnaleziony w północno-zachodniej Afryce i większości krajów europejskich – od Hiszpanii i Portugalii po Krasnodarski Kraj w Rosji i Armenię, wszędzie jest jednak znacznie rzadszy od *C. gibbirostre*. Rozróżnienie obu gatunków może sprawiać kłopoty, różnią się niewieloma cechami i mogą występować razem – jak ma to miejsce m.in. w Bieszczadach i na powyższym stanowisku w Łuczycach. Niżej przedstawiono najistotniejsze cechy diagnostyczne.

C. carduorum:

Ciało przeciętnie nieco większe (długość 2,3–3,3 mm, średnio samiec 2,7, samica 3,0). Pokrywy często metalicznie niebieskie. Ryjek nieco dłuższy (u samca 3,4–3,7 ×, u samicy 3,5–4,2 × dłuższy od swej maksymalnej szerokości); ząbki nad nasadą czułków bardziej tępe i niemal regularnie trójkątne – ich przednie krawędzie są proste i nachylone do osi ryjka pod takim samym kątem jak krawędzie tylne (ryc. 1,2); rowki na czułki na spodzie ryjka widoczne, sięgają do 0,3–0,5 długości oka na spodzie głowy. Trzonek i buławka czułków nieco smuklejsza, trzonek u samca 2,2–2,4 ×, u samicy 2,5–2,8 ×, buławka 2,6–3,3 × dłuższe od swej szerokości. Przednia goleń samca na szczycie prosta lub bardzo słabo zagięta, bez kolca lub z ledwie widocznym kolcem (ryc. 5,6).

C. gibbirostre:

Długość ciała 2,0–3,0 mm, przeciętnie samiec 2,5, samica 2,7. Pokrywy prawie zawsze metalicznie zielonkawe. Ryjek krótszy (u samca 3,0–3,4, u samicy 2,8–3,9 × dłuższy od swej maksymalnej szerokości); ząbki nad nasadą czułków zaokrąglone, ich przednie krawędzie są wyraźnie wklęsłe i nachylone do osi ryjka pod większym kątem niż krawędzie tylne (ryc. 3,4); rowki na czułki na

Ryc. 1-7. *Ceratapion carduorum* (KIRBY) (1,2,5,6) i *C. gibbirostre* (GYLL.) (3,4,7), cechy diagnostyczne: 1-4 głowa i ryjek (1,3 - samiec, 2,4 - samica); 5-7 przednia goleń samca (5,6 - zmienność).

Fig. 1-7. *Ceratapion carduorum* (KIRBY) (1,2,5,6) and *C. gibbirostre* (GYLL.) (3,4,7), diagnostic characteristics: 1-4 head and rostrum (1,3 - male, 2,4 - female); 5-7 male protibia (5,6 - variability).

spodzie ryjka zanikłe. Trzonek u samca 1,8–2,0 ×, u samicy 2,1–2,4 ×, buławka 2,1–2,7 × dłuższe od swej szerokości. Szczytowa część przedniej nogi samca wyraźnie zagięta do wewnątrz, z dobrze widocznym kolcem (ryc. 7).

Ceratapion basicorne (ILLIGER, 1807)

W kluczu SMRECZYŃSKIEGO (1965), katalogu *Apionidae* Polski (BURAKOWSKI i in., 1992) oraz większości popularnych opracowań tej grupy gatunków ten wymieniony jest pod nazwą *Apion* (*Ceratapion*) *alliariae* HERBST, 1797. W rzeczywistości jednak w pracy HERBSTA (s. 104) przy nazwie *Apion alliariae* cytowane jest dzieło „Systema Naturae...” LINNEUSZA, w którym opisano *Curculio alliariae*. Zdaniem ALONSO-ZARAZAGI (1991) oraz naszym HERBST dokonał jedynie przeniesienia gatunku linneuszowskiego do rodzaju *Apion* i nie jest autorem nazwy *alliariae*, podobnie jak nie był nigdy uważany za autora wprowadzonych przez LINNEUSZA nazw *Curculio cracca* czy *C. frumentarium*, potraktowanych w pracy HERBSTA w sposób identyczny jak *C. alliariae* L. Okazało się przy tym, że HERBST błędnie interpretował ten gatunek (właściwy *C. alliariae* LINNAEUS, 1758 nie należy do *Apionidae*) i w związku z tym ILLIGER (1807) zaproponował *Apion basicorne* jako nazwę zastępczą dla *Apion alliariae* sensu HERBST.

Ischnopterapion modestum (GERMAR, 1817)

- Pobrzeże Bałtyku: Wolin: Wapnica i Wicko (VV67), 9 VIII 1991, 11 exx.
 - Śląsk Dolny: Chrzastawa Wielka ad Wrocław (XS66), 29 IV 1994, 1 ex.
- Gatunek nowy dla Pobrzeża Bałtyku.

Protapion gracilipes (DIETRICH, 1857)

- Beskid Wschodni: Przemyśl, rezerwat Winna Góra (FA22), 4 V 1995, 2 exx.; Siedliska ad Przemyśl (FA31), 6 V 1995, 1 ex.

Odszukany w Polsce po raz pierwszy przed około 20 laty, dotąd podany z kilkunastu stanowisk w Beskidzie Niskim oraz na Pogórzach: Przemyskim i Dynowskim. Wzrost liczby stanowisk, a zwłaszcza stwierdzenie tego gatunku na Winnej Górze – najlepiej zbadanym stanowisku w okolicach Przemyśla, wydają się potwierdzać wcześniejsze przypuszczenia jednego z autorów (WANAT, 1985) o ekspansji i niedawnym pojawieniu się *P. gracilipes* w południowo-wschodniej Polsce.

PIŚMIENNICTWO

- ABBAZZI P., OSELLA G., 1992: Elenco sistematico-faunistico degli *Anthribidae*, *Rhinomaceridae*, *Attelabidae*, *Apionidae*, *Brentidae*, *Curculionidae* Italiani (*Insecta*, *Coleoptera*, *Curculionoidea*), I parte. *Redia*, 75: 267–414.

- ALONSO-ZARAZAGA M. A., 1991: Revision of the subgenera *Ceratapion* s. str. and *Echinostroma* nov. of the genus *Ceratapion* SCHILSKY, 1901 (*Coleoptera*, *Apionidae*). *Fragm. entomol.*, (1990), **22**, 2: 399–528.
- ALONSO-ZARAZAGA M. A., 1991b: Revision of the supraspecific taxa in the Palaearctic *Apionidae* SCHOENHERR, 1823 (*Coleoptera*, *Curculionoidea*). 2. Subfamily *Apioninae* SCHOENHERR, 1823: introduction, keys and descriptions. *Graellsia*, **46**: 19–156.
- BEHNE L., 1994: Familie *Apionidae*. W: LOHSE G. A., LUCHT, W. H., Die Käfer Mitteleuropas. 3. Supplementband, Goecke & Evers, Krefeld, **14**: 184–246.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1992: Chrząszcze – *Coleoptera*. Ryjkowcowate prócz ryjkowców – *Curculionoidea* prócz *Curculionidae*. Katalog Fauny Polski, Warszawa, **XXIII**, **18**: 1–324.
- DIECKMANN L., 1988: Zur Taxonomie und Verbreitung von *Apion* (*Thymapion*) *samarense* FAUST (*Insecta*, *Coleoptera*, *Curculionidae*: *Apioninae*). *Reichenbachia*, **26**: 81–84.
- HERBST J. F. W., 1797: Natursystem aller bekannten in- und ausländischen Insekten, als eine Fortsetzung der von Büffonschen Naturgeschichte. Der Käfer siebenter Theil, Berlin. XI + 346 ss., 26 illust.
- ILLIGER J. C., 1807: Nachlese zu den Bemerkungen, Berichtigungen und Zusätzen zu Fabricii Systema Eleutheratorum. *Mag. Insektenkunde*, **6**: 296–317.
- KNUTELSKI S., PETRYSZAK B., 1995: *Otiorhynchus sulcatus* (FABRICIUS, 1775) w Karpatach Polskich oraz inne nowe dla fauny Gorców, Pienin Centralnych, Pienin Spiskich i Magury Spiskiej gatunki ryjkowców (*Coleoptera*: *Curculionoidea*). *Wiad. entomol.*, **14**,1: 43–53.
- KÖSTLIN R., 1985: Beiträge zu Insektenfaunistik Südwestdeutschlands. Die Gattung *Apion* (*Coleoptera*). Teil II. *Mitt. entomol. Ver. Stuttgart*, **20**: 25–140.
- LGOCKI H., 1908: Chrząszcze (*Coleoptera*) zebrane w okolicy Częstochowy w Królestwie Polskim w latach 1899–1903. *Spraw. Kom. fizyogr.*, **41**, II: 18–151.
- MAZUR M., 1994: Rozmieszczenie ryjkowców (*Coleoptera*: *Rhinomaceridae*, *Attelabidae*, *Apionidae*, *Curculionidae*) na Pogórzu Dynowskim i Przemyskim. *Zesz. nauk. Uniw. Jagiell. Pr. zool.*, **40**: 35–76.
- SMRECYŃSKI S., 1965: Ryjkowce – *Curculionidae*: Wstęp i podrodzina *Apioninae*. Klucze do Oznaczania Owadów Polski, Warszawa, **XIX**, **98a**: 1–80.
- STACHOWIAK P., 1994: Ryjkowce *Anthribidae*, *Attelabidae*, *Apionidae*, *Curculionidae* – *Coleoptera* zbiorowisk roślinnych leśno-stepowego rezerwatu w Bielinku nad Odrą. *Parki nar. Rez. Przyr.*, **13**: 25–46.
- WANAT M., 1985: Nowe i rzadkie gatunki ryjkowców (*Coleoptera*, *Curculionidae*) z Polski. *Pol. Pismo ent.*, **55**: 65–71.
- WANAT M., 1992: W: BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., (l. c.)
- WANAT M., 1995: Systematics and phylogeny of the tribe *Ceratapini* (*Coleoptera*: *Curculionoidea*: *Apionidae*). *Genus* (Suppl.), Wrocław. 406 ss.

Nowe stanowiska interesujących gatunków *Eumenidae* (*Hymenoptera*, *Vespoidea*) w środkowej Polsce

New localities of interesting *Eumenidae* species (*Hymenoptera*, *Vespoidea*) in central Poland

JAN K. KOWALCZYK

ul. Pieniny 20 m.1, 92-003 Łódź

ABSTRACT. Author presents new localities of 19 interesting *Eumenidae* species. *Eumenes coronatus* (PANZ.), *E. sareptanus* ANDRÉ, *E. papillarius* (CHRIST), *Euodynerus notatus* (JUR.), *Microdynerus timidus* (SAUSS.), *Odynerus melanocephalus* (GMEL.) are new for central Poland.

Polska środkowa, umownie przyjęty obszar w promieniu 100 km od Łodzi, leży na styku trzech krain: Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej i Wyżyny Małopolskiej. Fauna tego obszaru ma charakter przejściowy (TRANDA, KOWALCZYK, 1993). W Polsce środkowej badania nad *Eumenidae* prowadzili: DROGOSZEWSKI (1932, 1934) w okolicy Łowicza, STĘPKOWSKA-BARAŃSKA (1963) i SKIBIŃSKA (1982, 1989a,b) w okolicy Warszawy oraz KOWALCZYK (1988a,b, 1991, 1994) w Łodzi i okolicy. Ogółem wykazano z tego obszaru 34 gatunki os samotnic (74% fauny krajowej). W przedstawionej niżej liście uwzględniono głównie gatunki rzadziej spotykane w środkowej części kraju, niektóre z nich zostały umieszczone na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (GŁOWACIŃSKI red., 1992). Nazewnictwo gatunkowe przyjęto za v.d. VECHT, FISCHER (1972). Materiał oznaczono kluczem TOBIASA (1978).

Eumenes sareptanus ANDRÉ, 1884

- Łódź-Widzew (UTM–CC93), 31 V – 30 VIII 1992, 7 exx.; 30 VI 1993, 1 ex.
Gatunek znany w Polsce z okolic Szczecina (PAUL, 1943).

Eumenes papillarius (CHRISTI, 1791)

- Niesułów Kol. (DC15), 29 VI 1993, 1 ex.
Gatunek znany w Polsce ze Śląska i Pomorza Zachodniego (PUŁAWSKI, 1967).

Eumenes coronatus (PANZER, 1799)

- Kampinoski PN – Bromierzyk (DC59), 5 VIII 1992, 1 ex.
- Płock – Ogród Zool. (DD12), 29 VI 1994, 1 ex.
- Gorzewo (DD01), 2–9 VII 1993, 2 exx.

W Polsce znany z Wielkopolskiego Parku Narodowego (SZULCZEWSKI, 1950; v.d. VECHT, FISCHER, 1972). Autor posiada w zbiorze okazy z Gór Świętokrzyskich (Św. Krzyż, Góra Chełmowa), z Puszczy Augustowskiej (Rubcowo, rez. „Mały Borek”), z Sopotu oraz z miejscowości Borowiec koło Jarosławia.

Eumenes coarctatus (LINNAEUS, 1758)

- Łódź-Stoki (CC93), 29 VIII 1976, 1 ex.
- Łódź-Łagiewniki (CC94), 27 VII 1989, 3 exx.
- Burzenin (CC50), 4 IX 1977, 2 exx., leg. B. SOSZYŃSKI
- Bełchów (DC36), 21 VIII, 3 exx., leg. B. SOSZYŃSKI
- Rez. „Winnica” (CC40), 14 VII 1992, 1 ex.
- Słotwiny – st. kolej. (DC23), 24–27 VII 1992, 1 ex., leg. E. AMBROZIK
- Ziemiary (DC46), 12 VIII 1992, 1 ex.
- Kampinoski PN – Bromierzyk (DC59), 17 VIII 1991, 2 exx.
- Niesułków Kol. (DC15), 17 VIII 1994, 2 exx.

W Polsce środkowej gatunek znany z Łowicza (DROGOSZEWSKI, 1932) i Brwinowa (STĘPKOWSKA-BARAŃSKA, 1963).

Discoelius zonalis (PANZER, 1801)

- Rawski Las (DC43), 8 VII 1988, 1 ex., leg. E. SZCZEPAŃSKA
- Gorzewo (DD01), 2–9 VII 1993, 3 exx.

W Polsce środkowej znany z Radziejowic (SKIBIŃSKA, 1982, 1989a) oraz z Łodzi i okolic (KOWALCZYK, 1988a, 1991, 1994).

Discoelius dufourii LEPELETIER, 1841

- Kampinoski PN – Bromierzyk (DC59), 3–17 VIII 1991, 6 exx.
- Byszew (CC88), 6 VII 1989, 1 ex., leg. R. SZMAJA
- Gorzewo (DD01), 2–9 VII 1993, 2 exx.
- Rez. „Kulin” (CD73), 28 VIII 1976, 1 ex., leg. M. WANAT

W Polsce środkowej gatunek znany z Brwinowa (STĘPKOWSKA-BARAŃSKA, 1963) oraz Łodzi i okolic (KOWALCZYK, 1988b, 1991, 1994).

Stenodynerus xanthomelas (HERRICH-SCHAEFFER, 1839)

- Rez. „Gałków” (DC13), 13 VI 1990, 1 ex.
- Kampinoski PN – Bromierzyk (DC59), 4 VIII 1992, 1 ex.; Izabelin Leśny (DC59), 23 VIII 1991, 1 ex.

- Zwierzyniec (DC35), 5 VI 1993, 1 ex.

W Polsce środkowej gatunek znany z Łodzi (KOWALCZYK, 1991, 1994), umieszczony na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (GŁOWACIŃSKI red., 1992).

Stenodynerus chevrieranus (SAUSSURE, 1856)

- Woźniki (CB86), 3 VII 1989, 1 ex., leg. A. ZBOROWSKA
W Polsce środkowej znany z Łodzi (KOWALCZYK, 1991).

Euodynerus dantici (ROSSI, 1790)

- Mikołajów (DC23), 8–10 VIII 1992, 1 ex., leg. E. AMBROZIK

W Polsce środkowej znany z okolic Rogowa (KOWALCZYK, 1988a), umieszczony na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (GŁOWACIŃSKI red., 1992).

Euodynerus quadrifasciatus (FABRICIUS, 1793)

- Uniejewo (CD93), 5 VI 1988, 1 ex.
- Rez. „Konewka” (DC41), 27 V 1983, 1 ex.

W Polsce środkowej znany z Łodzi i okolicy (KOWALCZYK, 1988b, 1991, 1994), umieszczony na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (GŁOWACIŃSKI red., 1992).

Euodynerus notatus (JURINE, 1807)

- Murzynowo (CD92), 5 VI 1988, 3 exx.
- Płock – Ogr. Zool., Skarpa Wiśl. (DD12), 29 VI 1994, 2 exx.
- Łódź-Widzew (CC93), 16 VIII 1992, 1 ex.

W Polsce znany z Pomorza, Dolnego Śląska, Mazur, Wyżyny Małopolskiej, Niziny Mazowieckiej. Umieszczony na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (GŁOWACIŃSKI red., 1992).

Allodynerus delphinalis (GIRAUD, 1866)

- Gorzewo (DD01), 2–9 VII 1993, 1 ex.
- Kampinoski PN – Bromierzyk (DC59), 20 V 1990, 1 ex.
- Mikołajów (DC23), 8–10 VIII 1992, 1 ex., leg. E. AMBROZIK
- Łódź-Łagiewniki (CC94), 6–12 VIII 1993, 3 exx.

Gatunek znany w Polsce środkowej z Łodzi i okolicy (KOWALCZYK, 1988a, 1991).

Pseudomicrodynerus parvulus (HERRICH-SCHAEFFER, 1838)

- Rawa Mazowiecka (DC43), 27 VI – 1 VII 1988, 1 ex., leg. E. SZCZEPAŃSKA
- Słotwiny (DC23), 24–27 VII 1992, 1 ex., leg. E. AMBROZIK

- Kampinoski PN – Izabelin Leśny (DC59), 3 VIII 1991, 1 ex.
- Nowy Kozłów (DC48), 4 VII 1992, 1 ex.
- Płock – Ogr. Zool. (DD12), 29 VI 1994, 1 ex.

W Polsce środkowej wykazany z Łowicza (DROGOSZEWSKI, 1934), Brwinowa (STĘPKOWSKA-BARAŃSKA, 1963) i Łodzi (KOWALCZYK, 1991).

Microdynerus timidus (SAUSSURE, 1856)

- Płock – Skarpa Wiśl. (DD12), 29 VI 1994, 1 ex.
- Łódź – ul. Pomorska (DC03), 2 VII 1994, 1 ex.
- Łódź-Łagiewniki (CC94), 12 VIII 1993, 1 ex.
- Niesułków Kol. (DC15), 22 VII 1993, 1 ex.
- Mikołajów (DC23), 21 VII – 3 VIII 1992, 3 exx., leg. E. AMBROZIK
- Słotwiny (DC23), 7–10 VI 1992, 1 ex., leg. E. AMBROZIK

Gatunek znany w Polsce ze Śląska (PUŁAWSKI, 1967).

Gymnomerus laevipes (SHUCKARD, 1837)

- Biskupice (DD02), 9 VI 1988, 1 ex., leg. M. KOBALCZYK
- Gorzewo (DD01), 2–9 VII 1993, 1 ex.
- Budy Grabskie (DC46), 18 V 1993, 1 ex.
- Szynkielów (CB49), 4 VII 1987, 1 ex.
- Smardzew (CC94), 2 VI 1990, 1 ex.
- Rez. „Popień” (DC23), 7 VI 1994, 3 exx.

W Polsce środkowej wykazany z Łowicza (DROGOSZEWSKI, 1934), Chylic (SKIBIŃSKA, 1989b) i Łodzi (KOWALCZYK, 1991, 1994).

Odynerus reniformis (GMELIN, 1790)

- Uniejewo (CD93), 5 VI 1988, 1 ex.
- Skierniewice-Rawka (DC46), 25 V 1993, 5 exx.
- Rez. „Dobieszków” (DC04), 2 VII 1991, 4 exx.
- Inowódz (DC41), 2 VI 1983, 4 exx.
- Tomaszów Maz. – Białobrzegi (DC31), 26 VI 1989, 1 ex., leg. E. KWIATKOWSKA

W Polsce środkowej gatunek wykazany z Łodzi (KOWALCZYK, 1988b, 1991). Umieszczony na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (GŁOWACIŃSKI red. 1992).

Odynerus spinipes (LINNAEUS, 1758)

- Marianów (CD90), 29 VII 1989, 1 ex., leg. J. MAŃKOWSKA
- Murzynowo (CD92), 5 VI 1988, 1 ex.
- Biskupice (DD02), 3 VII 1988, 1 ex., leg. M. KOBALCZYK
- Skierniewice-Rawka (DC46), 25 V 1993, 7 exx.

- Zwierzyniec (DC35), 5 VI 1993, 1 ex.
- Rez. „Bazantarnia” (DC35), 8 VI 1993, 1 ex.
- Łódź-Łagiewniki (CC94), 12 VIII 1993, 1 ex.
- Tomaszów Maz. (DC31), 25 VI 1989, 1 ex., leg. E. KWIATKOWSKA
- Rez. „Gałków” (DC13), 13 VI 1990, 1 ex.

W Polsce środkowej wykazany z Łowicza (DROGOSZEWSKI, 1932), Brwinowa (STĘPKOWSKA-BARAŃSKA, 1963) i okolic Łodzi (KOWALCZYK, 1988 a,b). Umieszczony na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (GŁOWACIŃSKI red., 1992).

Odynerus melanocephalus (GMELIN, 1790)

- Płock – Ogr. Zool. (DD12), 29 VI 1994, 1 ex.

Gatunek występuje w Polsce na rozproszonych stanowiskach. Autor posiada w zbiorze okaz z Gór Świętokrzyskich (Grzegorzowice). Umieszczony na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (GŁOWACIŃSKI red., 1992).

Pterocheilus phaleratus (PANZER, 1797)

- Gorzewo (DD01), 2–9 VII 1993, 3 exx.
- Ziemiary (DC46), 22 V 1993, 2 exx.
- Justynów (DC03), 27 VI 1990, 1 ex.
- Szykielów (CB49), 2 VI 1992, 6 exx.

W Polsce środkowej gatunek znany z Głowna (DROGOSZEWSKI, 1932) i Łodzi (KOWALCZYK, 1988b, 1991).

PIŚMIENNICTWO

- DROGOSZEWSKI K., 1932: Wykaz żądłówek zebranych w Polsce środkowej. Pol. Pismo ent., 11: 113–118.
- DROGOSZEWSKI K., 1934: Nowe dla Polski środkowej żądłówki. Pol. Pismo ent. 13: 125–131.
- GŁOWACIŃSKI Z. (red.), 1992: Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Zakład Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych PAN, Kraków. 119 ss.
- KOWALCZYK J. K., 1988a: Żądłówki (*Aculeata*, *Hymenoptera*) Wyżyny Łódzkiej, cz. I – okolice Rogowa (woj. skierniewickie). Acta Univ. lodz., Folia zool. anthr., 6: 39–55.
- KOWALCZYK J. K., 1988b: Żądłówki (*Hymenoptera*, *Aculeata*) Wyżyny Łódzkiej, cz. II – okolice Łodzi. Acta Univ. lodz., Folia zool. anthr., 6: 57–71.
- KOWALCZYK J. K., 1991: Materiały do znajomości żądłówek (*Hymenoptera*, *Aculeata*) Łodzi. Acta Univ. lodz., Folia zool. anthr., 7: 67–114.
- KOWALCZYK J. K., 1994: Żądłówki (*Hymenoptera*, *Aculeata*) Lasu Łagiewniki w Łodzi. Acta Univ. lodz., Folia zool., 2: 65–91.

- PAUL R. A., 1943: Beiträge zur Kenntnis der Fauna der Sphegiden, Psammochariden, Vespiden und Chrysididen (*Hym.*) Pommerns. Stett. entomol. Zeit., **104**: 142–148.
- PULAWSKI W., 1967: Błonkówki – *Hymenoptera*, osowate – *Vespidae*, *Masaridae*. Klucze do Oznaczania Owadów Polski, Warszawa, XXIV, **64–65**: 1–84.
- SKIBIŃSKA E., 1982: Wasps (*Hymenoptera*, *Vespidae*) of Warsaw and Mazovia. Memorabilia zool., **36**: 91–102.
- SKIBIŃSKA E., 1989a: *Aculeata* (*Hymenoptera*, *Vespidae*) of linden-oak-hornbeam and thermophilous oak forests of the Mazovian Lowland. Fragm. faun., **32**, 10: 198–224.
- SKIBIŃSKA E., 1989b: Predatory *Aculeata* (*Hymenoptera*) of moist meadows on the Mazovian Lowland. Memorabilia zool., **43**: 289–296.
- STĘPKOWSKA-BARAŃSKA J., 1963: Osowate (*Vespidae*) okolic Warszawy, z uwzględnieniem niektórych ciekawszych gatunków z innych okolic Polski. Fragm. faun., **10**, 27: 399–417.
- SZULCZEWSKI J. W., 1950: Błonkówki (*Hymenoptera*) Wielkopolskiego Parku Narodowego, cz. IV Żądłowki (*Aculeata*). Prace monogr. Przyr. Wielkop. Parku Nar., Poznań, **2**, 4: 1–20.
- TOBIAS V. J., 1978: Nadsem. *Vespoidea* – składcatokrylyje osy. W: Opredelitel nasekomych evropejskoj casti SSSR, Leningrad, **3**, 1: 147–173.
- TRANDA E., KOWALCZYK J. K., 1993: Świat zwierzęcy. W: Środowisko geograficzne Polski środkowej. Wyd. UŁ, Łódź: 208–226.
- VECHT J. van der, FISCHER F. C. J., 1972: Palearctic *Eumenidae*. Hymenopterorum Catalogus (nova editio), **8**: 1–199.

Przezierniki (*Lepidoptera, Sesiidae*) zbiorowisk kserotermicznych
krajiny Miechowsko-Sandomierskiej*

The clearwing moths (*Lepidoptera, Sesiidae*) of xerothermic habitats of the
Miechów – Sandomierz District

MAREK BAKOWSKI

Zakład Zoologii Systematycznej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza,
ul. Fredry 10, 61-701 Poznań

ABSTRACT. Sixteen species of *Sesiidae* were recorded from selected localities of the Miechów – Sandomierz District.

Wstęp

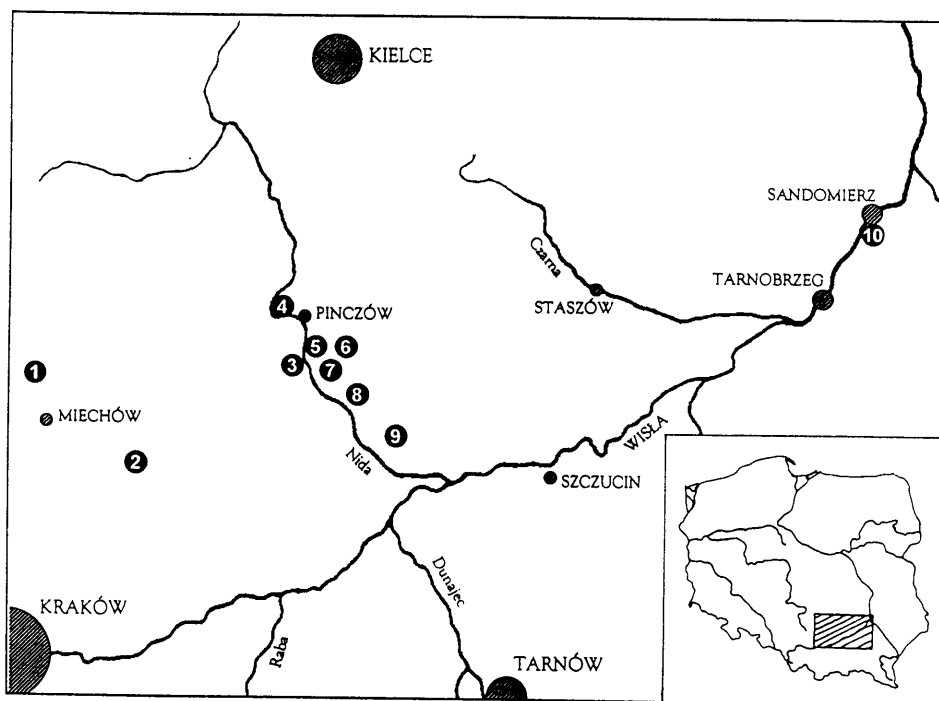
Przezierniki są rodziną motyli, której rozszedlenie w Polsce poznane jest w sposób niewystarczający. Związane jest to ze skrytym trybem życia dorosłych motyli oraz gąsienic, a także podobieństwem imagines przezierników do błonkówek. Dlatego planowe badania nad *Sesiidae*, ze względu na ich dużą wybiórczość pokarmową, powinny się głównie koncentrować na ich roślinach żywicielskich (LAŠTUVKA, 1990).

W regionalnych opracowaniach faunistycznych motyli *Sesiidae* są zazwyczaj traktowane marginalnie i stwierdzane głównie na podstawie nielicznie odłowionych imagines. Dotychczasowe badania lepidopterofauny krajiny Miechowsko – Sandomierskiej, podczas których wykazywano również *Sesiidae*, prowadzone były w okolicach Sandomierza i Staszowa (KARPOWICZ, 1930), w okolicach Lubasza koło Szczucina (NIESIOŁOWSKI, WOJTUSIAK, 1949) i na Ponidziu (KOSTROWICKI, 1953).

* Projekt badawczy w całości oraz druk:pracy w 40% sfinansowane przez Komitet Badań Naukowych.

Teren badań i metody

W latach 1994-1995 przeprowadzono badania faunistyczne, mające na celu ustalenie składu gatunkowego *Sesiidae* krainy Miechowsko-Sandomierskiej. Ze względu na ciepłolubność przezierników, za główny obszar badawczy wybrano zbiorowiska kserotermiczne zlokalizowane przede wszystkim wokół trzech miejscowości: Miechowa, Pińczowa i Sandomierza (ryc.). Według podziału geobotanicznego Polski (SZAFER, 1972), pierwsze dwa miejsca wchodzą w skład okręgu Miechowsko-Pińczowskiego, trzecie w skład okręgu Sandomiersko-Opatowskiego krainy Miechowsko-Sandomierskiej. Wszystkie jednostki należą do Pasa Wyżyn Środkowych. Kraina Miechowsko-Sandomierska charakteryzuje się bogactwem zbiorowisk kserotermicznych, co ściśle powiązane jest z ogólną charakterystyką środowiska geograficznego tego terenu. Największy

Ryc. Szkic sytuacyjny terenu badań: główne stanowiska badawcze (1 – rezerwat „Biała Góra”, 2 – Klonów, 3 – Młodzawy, 4 – Skowronno, 5 – Krzyżanowice, 6 – Bogucice, 7 – Gacki, 8 – Skotniki, 9 – rezerваты „Przęślin” i „Góry Wschodnie”, 10 – rezerwat „Góry Pieprzowe”).

Fig. Map of the investigated area: main studied localities (1 – reserve „Biała Góra”, 2 – Klonów, 3 – Młodzawy, 4 – Skowronno, 5 – Krzyżanowice, 6 – Bogucice, 7 – Gacki, 8 – Skotniki, 9 – reserves „Przęślin” i „Góry Wschodnie”, 10 – reserve „Góry Pieprzowe”).

wpływ na szatę roślinną wywiera na tym obszarze pokrywa lessowa oraz wychodzące spod niej na powierzchnię, na zboczach i w parowach erozyjnych: opoka kredowa, gipsy i wapienie trzeciorzędowe. Znaczny udział gipsów i lessów jest przyczyną utrzymywania się lokalnej przewagi roślinności murawowej nad lasem. Fauna i flora tego terenu charakteryzuje się dużą liczbą gatunków ciepłolubnych o pochodzeniu południowoeuropejskim oraz wschodnioeuropejskim (KOSTROWICKI, 1953).

Na omawianym terenie badania prowadzono przy zastosowaniu podstawowych metod zbioru przezierników, polegających głównie na pozyskiwaniu i na obserwacji ich stadiów preimaginalnych, imagines oraz charakterystycznych żerowisk. Zastosowano również metodę połowu na feromony płciowe (PRIESNER i in., 1986).

Wykaz stwierdzonych gatunków

Pennisetia hylaeiformis (LASPEYRES, 1801)

- Pińczów (UTM-DA69), 29 IV 1994, stare żerowiska na *Rubus idaeus* L.
- Las Bogucicki k. Bogucic (DA79), 14 VI 1995, 4 gąsienice, 2 poczwarki.

Sesia apiformis (CLERCK, 1759)

- Pińczów (DA69), 29 IV 1994, stare żerowiska na *Populus nigra* L.
- Dwikozy (EB52), 2 V 1994, stare żerowiska na *Populus* L.
- Kamieńczyce k. Miechowa (DA27), 23 VI 1994, 1 poczwarka, 7 egzuwii i 1 imago na pniaku *P. nigra*.
- Jaksice k. Miechowa (DA27), 23 VI 1994, 2 egzuwia, 2 imagines, na pniu *P. nigra*.
- rez. Góry Pieprzowe k. Sandomierza (EB51), 27 VI 1994, 16 egzuwii na młodych *Populus tremula* L.; 18 VI 1995, 1 ex. w locie przy *P. tremula*.

Sesia melanocephala DALMAN, 1816

- rez. Góry Pieprzowe k. Sandomierza (EB51), 1 VI 1994, gąsienica na *P. tremula*; 27 VI 1994, stare żerowisko na *P. tremula*.

Paranthrene tabaniformis (ROTTEMBURG, 1775)

- Uniejów k. Miechowa (DA28), 26 V 1994, stare żerowiska na *P. nigra*.
- Gacki (DA79), 10 VIII 1995, stare żerowisko z wylinką gąsienicy na *P. nigra*.
- Skotniki (DA78), 12 VIII 1995, 1 gąsienica na odroślu przy pniaku *P. nigra*.

Synanthedon scoliaeformis (BORKHAUSEN, 1789)

- kompleks leśny k. Młodzaw (DA69), 23 V 1995, żerowiska na starych *Betula pendula* EHRH.; 15 VI 1995, 1 ♂ na pniu *B. pendula*, 4 egzuwia, liczne żerowiska.

Synanthedon spheciformis ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

- rez. Biała Góra k. Miechowa (DA28), 26 V 1994, stare żerowisko na pniaku *B. pendula*.
- Skowronno Dolne, (DA69), 22 V 1995, stare żerowiska na plantacji *Betula* L.
- Chotel Czerwony (DA78), 24 V 1995, stare żerowisko na pniaku *Betula*.

Synanthedon stomoxyformis (HÜBNER, 1790)

- rez. Góry Pieprzowe k. Sandomierza (EB51), 31 V 1994, 1 ♀ odłowiona w czerpak w pobliżu *Frangula alnus* MILL.

Synanthedon culiciformis (LINNAEUS, 1758)

- rez. Biała Góra k. Miechowa (DA28), 26 V 1994, 1 egzuwium na pniaku *Betula*.
- Chotel Czerwony (DA78), 24 V 1995, stare otwory wylotowe na pniaku *Betula*.
- Klonów (DA47), 13 VI 1995, kilkanaście pniaków *Betula* na zrębach, świeże ślady żerowania.
- kompleks leśny k. Młodzaw (DA69), 15 VI 1995, żerowiska na pniakach *Betula*.
- Góry Pińczowskie k. Pińczowa (DA69), 20 VII 1995, 7 pniaków *Betula* z żerowiskami – około 30 gąsienic.

Synanthedon formicaeformis (ESPER, 1783)

- Jaksice k. Miechowa (DA27), VI 1994, żerowiska na *Salix* L.
- Pińczów (DA69), 22 V 1995, stare żerowiska na *Salix*.
- Klonów (DA47), 13 VI 1995, żerowiska na *Salix*.

Synanthedon myopaeformis (BORKHAUSEN, 1789)

- Krzyżanowice (DA68), 29 IV 1994, żerowisko na *Sorbus aucuparia* L.
- Jaksice k. Miechowa (DA27), 23 VI 1994, 1 gąsienica na *Malus* MILL.
- Skowronno Dolne (DA69), 22 V 1995, żerowiska, egzuwia, 1 gąsienica na *Malus*; 20 VII 1995, 15 egzuwii na *Malus*.
- rez. Góry Pieprzowe k. Sandomierza (EB51), 18 VI 1995, stare żerowisko na *Malus*.
- Gacki (DA79), 10 VIII 1995, 1 egzuwium na *Malus*.

Synanthedon vespiformis (LINNAEUS, 1761)

- kompleks leśny k. Młodzaw (DA69), 23 V 1995, 3 gąsienice i 2 egzuwia na rakowatej narośli *Quercus* L.; 15 VI 1995, 1 gąsienica na zasklepieniu kory *Quercus*, 4 ♂ przy pniakach, 2 egzuwia.
- Klonów (DA47), 13 VI 1995, 1 gąsienica, 1 poczwarka na *Fagus sylvatica* L., kilka egzuwii i 1 ♂ przy nasłonecznionych *Quercus*.

Synanthedon tipuliformis (CLERCK, 1759)

- Uniejów k. Miechowa (DA28), 26 V 1994, żerowiska na plantacji *Ribes* L.
- Pińczów (DA69), 24 V 1995, żerowiska na plantacji *Ribes*.
- Grochowiska k. Bogucic (DA79), 21 VII 1995, żerowiska na plantacji *Ribes*.

Bembecia ichneumoniformis ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

- Pińczów (DA69), 16 VI 1995, 2 ♂ 1 ♀; 20 VII 1995, 3 gąsienice na *Lotus corniculatus* L.; 20 VII 1995, 1 ♂.
- Gacki (DA79), 17 VI 1995, kilka gąsienic na *Anthylis vulneraria* L., kilkadziesiąt gąsienic na *L. corniculatus*, ♂ ♀ in copula, ♂ obserwowany w locie; 19 VII 1995, 1 poczwarka na *A. vulneraria*, 15 kokonów z poczwarkami i kilkadziesiąt opuszczonych kokonów na *L. corniculatus*; 20 VII 1995, około 30 kokonów z poczwarkami, kilkanaście egzuwii; 10 VIII 1995, 1 ♂, 1 gąsienica, wiele opuszczonych żerowisk; 12 VIII 1995, 6 ♂ 3 ♀.
- Góry Pieprzowe k. Sandomierza – starorzecze (EB51), 18 VI 1995, 2 gąsienice na *L. corniculatus*.
- Janowiczki k. Raławic (DA47), 18 VII 1995, 2 gąsienice, 2 puste kokony na *L. corniculatus*.
- Skowronno – Góry Pińczowskie (DA69), 20 VII 1995, stare żerowiska na *L. corniculatus*.
- rez. Góry Wschodnie k. Buska Zdrój (DA88), 21 VII 1995, dwa stare żerowiska na *L. corniculatus*.
- Winiary (DA78), 12 VIII 1995, puste żerowiska na *L. corniculatus*.

Chamaesphecia leucopsiformis (ESPER, 1800)

- Gacki (DA79), 10 VIII 1995, stare żerowisko na *E. cyparissias* L.; 10 VIII 1995, 1 ♂ obserwowany w pobliżu feromonu nr 2 (api. ich. empi.) – godz. 17, 1 ♂ na *E. cyparissias*.
- Pińczów (DA69), 11 VIII 1995, 2 spasożytowane żerowiska na *E. cyparissias*.
- Skotniki – wzgórze (DA78), 12 VIII 1995, 2 opuszczone żerowiska na *E. cyparissias*.

Chamaesphecia empiformis (ESPER, 1783)

- Skowronno (DA69), 28 IV 1994, 1 gąsienica na *E. cyparissias*.
- Pińczów (DA69), 28 V 1994, 5 ♂ 2 ♀ na *E. cyparissias*; 25 VI 1994, 3 ♂ 2 ♀ na *E. cyparissias*; 14 VI 1995, 3 exx.; 15–16 VI 1995, 7 ♂; 20 VII 1995, 1 ♀ i martwa gąsienica na *E. cyparissias*; 11 VIII 1995, 1 egzuwium.
- rez. Góry Pieprzowe k. Sandomierza (EB51), 1 VI 1994, 1 ♂ na *E. cyparissias*.
- rez. Biała Góra (DA28), 20 VI 1994, 1 ♂ na *E. cyparissias*.
- Góry Pińczowskie k. Pińczowa (DA69), 24 VI 1994, 1 ♂.
- Skotniki – wzgórze (DA78), 25 VI 1994, ♀ na kwiatach *Helianthemum nummularium* (L.) MILL.
- rez. Krzyżanowice, 26 VI 1994, 2 ♂ na *E. cyparissias*.
- rez. Dąbie k. Klonowa (DA47), 18 VII 1995, ♂ ♀ in copula.
- Gacki (DA79), 19 VII 1995, stare żerowiska na *E. cyparissias*.
- rez. Przęślin k. Buska Zdrój (DA78), 21 VII 1995, stare żerowiska na *E. cyparissias*.

Chamaesphecia tenthrediniformis ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775)

- Skowronno (DA69), 24 VI 1994, martwa poczwarka w korzeniu *E. esula* L.; 28 V 1994, 9 ♂ 1 ♀ na *E. esula*; 20 VII 1995, 3 krzaczki *E. esula* z gąsienicami.
- Winiary Zagojskie (DA78), 29 V 1994, 7 ♂ 2 ♀ na *E. esula*; 12 VIII 1995, żerowiska na *E. esula*.
- Pińczów (DA69), 15–16 VI 1995, 21 ♂ 8 ♀ na *E. esula*, godz. 17–18, kilka samców obserwowano przy feromonach grupy – empi.; 20 VII 1995, 2 gąsienice na *E. esula*; 11 VIII 1995, liczne żerowiska.
- Góry Pieprzowe k. Sandomierza – starorzecze (EB51), 18–19 VI 1995, gąsienice, poczwarki, egzuwia na *E. esula*; 22 VII 1995, żerowiska z gąsienicami na *E. esula*.
- rez. Góry Wschodnie k. Buska Zdrój (DA88), 21 VII 1995, żerowiska.
- Bogucice (DA79), 10 VIII 1995, żerowiska z gąsienicami na *E. esula*.
- Gacki (DA79), 10 VIII 1995, żerowiska na *E. esula*.

W trakcie badań gatunek ten wykazano po raz pierwszy z Polski (BĄKOWSKI, 1995). W rejonie Dolnej Nidy należał do jednych z najliczniej stwierdzanych przezierników. *Ch. tenthrediniformis* jest bardzo zbliżony do *Ch. empiformis*. Pierwszy z nich jest ściśle związany z rośliną żywicielską *Euphorbia esula*, drugi z *E. cyparissias*. Dorosłe motyle *Ch. tenthrediniformis* latają od kwietnia do czerwca, natomiast imagines *Ch. empiformis* od maja do września (LAŠTUVKA, LAŠTUVKA, 1995).

Omówienie wyników

Ogółem z badanego obszaru wykazano 16 gatunków *Sesiidae*. Stwierdzono jeden gatunek nowy dla fauny Polski – *Ch. tenthrediniformis*. Obecnie znany jest on z Polski tylko z okolic Sandomierza i rejonu Dolnej Nidy. Przezierniki *Sesia melanocephala* i *Bembecia ichneumoniformis* dotychczas nie były podawane z badanego obszaru. Z terenu Polski znane są z rozproszonych stanowisk (SCHNAIDER i in., 1961; SCHNAIDER, 1964). Nie potwierdzono występowania 4 gatunków *Sesiidae*, podawanych wcześniej z badanego terenu: *Sesia bembeciformis* HBN. z okolic Sandomierza (KARPOWICZ, 1930), *Synanthedon flaventris* STGR. z Grabowca (KOSTROWICKI, 1953), *S. cephiiformis* OCHSH. z okolic Sandomierza (KARPOWICZ, 1930) i Grabowca (KOSTROWICKI, 1953), *Chamaesphecia annellata* ZELL., który znany jest z Polski z jednego okazu odłowionego w Skowronnem (KOSTROWICKI, 1953). Sumaryczna liczba gatunków *Sesiidae* stwierdzonych w trakcie badań prowadzonych przez autora, jak i podawanych z literatury wynosi 20. Stanowi to 77% fauny *Sesiidae* Polski. Charakterystycznymi gatunkami dla zbiorowisk kserotermicznych są: *S. stomoxyiformis*, *B. ichneumoniformis*, *Ch. leucopsiformis*, *Ch. empiformis* i *Ch. tenthrediniformis*.

SUMMARY

The paper contains results of a faunistic research carried out in 1994–1995 on clearwing moths (*Lepidoptera*, *Sesiidae*) in selected localities in xerothermic habitats in the Miechów – Sandomierz District. During the study sixteen species of *Sesiidae* were recorded. One of them – *Chamaesphecia tenthrediniformis* DEN. et SCHIFF. was found for the first time in Poland (BAKOWSKI, 1995). Totally (author's and literature data (20 species)) it makes 77% of all species of this family known from Poland.

PIŚMIENNICTWO

- BAKOWSKI M., 1995: *Chamaesphecia tenthrediniformis* (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775) (*Lepidoptera*, *Sesiidae*) – nowy dla fauny Polski gatunek przeziernika. Wiad. entomol., 14, 3: 169–172.
- KARPOWICZ S., 1930: Spis luskoskrzydłych ziemi Sandomierskiej III. Peł. Pismo ent., 9: 13–32.
- KOSTROWICKI S., 1953: Studia nad fauną motyli wzgórz kserotermicznych nad dolną Nidą. Fragm. faun. Mus. zool. pol., 6: 263–447.
- LAŠTUVKA Z., 1990: Eine übersicht der futterpflanzen der europäischen Glasflügler (*Lepidoptera*, *Sesiidae*). Acta univ. agric. Brno, řada A, 37, 1–2: 153–162.
- LAŠTUVKA Z., LAŠTUVKA A., 1995: An illustrated key to European *Sesiidae* (*Lepidoptera*). Faculty of Agronomy MUAFA, Brno. 174 ss.
- NIESIOŁOWSKI W., WOJTUSIAK R. J., 1949: Przyczynek do znajomości motyli okolic Lubusza pod Szczucinem. Pol. Pismo ent., 19: 256–276.

- PRIESNER E., DOBLER G., VOERMAN S., 1986: Synergism of positional isomers in sex-attractant systems of clearwing moths (*Sesiidae*). *Entomol. exp. appl.*, **41**: 311–313.
- SCHNAIDER J., SCHNAIDER J., SCHNAIDER Z., 1961: Motyle – *Lepidoptera*, Przezierniki – *Aegeriidae*. Klucze do Oznaczania Owadów Polski, Warszawa, XXVII, 37: 1–42.
- SCHNAIDER Z., 1964: Z obserwacji nad biologią i morfologią przeziernika osinowca – *Aegeria melanocephala* (DALMAN, 1816) (*Lepidoptera*, *Aegeriidae*). *Pol. Pismo ent.*, **35–36**: 203–221.
- SZAFER W. (red.), 1972: Szata roślinna Polski, t. 1, 2. PWN, Warszawa.

Chamaesphecia hungarica (TOMALA, 1901), nowy dla fauny Polski
gatunek przeziernika (*Lepidoptera*, *Sesiidae*)

Chamaesphecia hungarica (TOMALA, 1901), a species of the clearwing moth new
to the Polish fauna (*Lepidoptera*, *Sesiidae*)

MAREK BĄKOWSKI¹, MAREK HOŁOWIŃSKI²

¹ Zakład Zoologii Systematycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza,
ul. Fredry 10, 61-701 Poznań

² Leśnictwo Macoszyn, 22-233 Macoszyn

ABSTRACT. *Chamaesphecia hungarica* (TOMALA, 1901), new to the Polish fauna, was found in
Stare Stulno and Sobibór near Chełm (SE Poland).

Chamaesphecia hungarica (TOMALA) jest gatunkiem przeziernika bardzo
podobnym do *Ch. empiformis* ESP. i do *Ch. tenthrediniformis* DEN. et SCHIFF.,
który został niedawno stwierdzony na terenie Polski (BĄKOWSKI, 1995).

Początkowo *Ch. hungarica* był podawany jako forma *Ch. empiformis* var.
hungarica (TOMALA, 1901). Odrębność gatunkową wspomnianej formy po-
twierdził ISSEKUTZ (1950).

Ch. hungarica został opisany z Węgier i obecnie znany jest jeszcze z: Austrii,
Czech, Słowacji, Rumunii i Jugosławii (LAŠTUVKA, 1990).

W Polsce gatunek ten stwierdzono na Polesiu Lubelskim, na dwóch
stanowiskach:

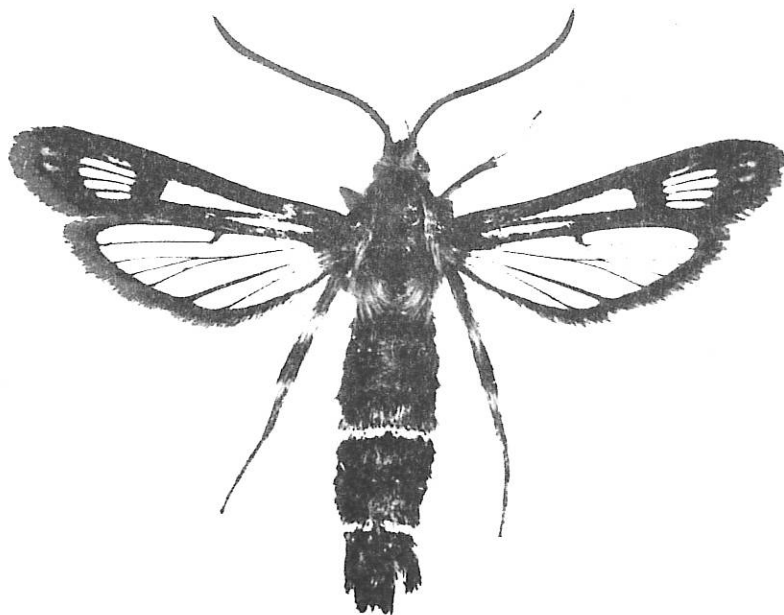
- Stare Stulno, UTM-FB89, 7 VI 1995, 6 exx. oraz kilkadziesiąt żerowisk
z gąsienicami, poczwarkami i egzuwiami na *Euphorbia lucida* WALDST. et
KIT., na kilku kępkach tej rośliny w starorzeczu Bugu. Z żerowisk tych
wyhodowano około 25 exx.; 24 VII 1994, 1 gąsienica, 4 poczwarki; 8 VIII 95,
1 ♀ ex pupa, z żerowisk zebranych na początku sierpnia.
- wieś Sobibór, FC80, charakterystyczne żerowiska i egzuwia na *E. lucida*.

Ch. hungarica prawdopodobnie występuje na całym odcinku od Sobiboru
do Woli Uhruskiej, na którym *E. lucida* rośnie w zagłębieniach starorzecza
Bugu.

Ch. hungarica (ryc.), jest gatunkiem bardzo podobnym do *Ch. empiformis* i *Ch. tenthrediniformis*. U omawianego gatunku żółte łuski na odwłoku mają odcień zielonkawy. Całe ubarwienie jest ciemniejsze i niewyraźne. Drugi segment odwłoka często bez białej obrączki. *Ch. empiformis* i *Ch. tenthrediniformis* posiadają na odwłoku wyraźnie żółte łuski, a na drugim segmencie białą obrączkę.

Aparaty kopulacyjne omawianej grupy gatunków, zarówno męskie, jak i żeńskie, nie wykazują istotnych różnic. Rysunki tych narządów zawierają prace: NAUMAN, SCHROEDER, 1980; LAŠTUVKA, LAŠTUVKA, 1995.

Znacznie więcej różnic między *Ch. empiformis*, *Ch. tenthrediniformis* i *Ch. hungarica* zauważono analizując ich stadia preimaginalne. Do najważniejszych z nich zaliczono zmienną liczbę haczyków na odnóżach odwłokowych gąsienic. Gąsienice *Ch. hungarica* posiadają średnią liczbę haczyków ponad 30, u *Ch. empiformis* liczba ta wynosi 20, natomiast u *Ch. tenthrediniformis* wynosi 14 (NAUMAN, SCHROEDER, 1980). Wyraźne są również różnice w chetotaksji gąsienic tych gatunków. Ich poczwarki różnią się kształtem wyrostka czołowego, u *Ch. empiformis* i *Ch. tenthrediniformis* jest on zaokrąglony, natomiast u *Ch. hungarica* jest zaostrowany (LAŠTUVKA, 1982; PATOČKA, 1987).

Ryc. (Fig.) *Chamaesphecia hungarica* (TOM.) – samica (female) (J. SKIBIŃSKI fot.).

Omawiane przezierniki różnią się przede wszystkim biologią. Rośliną żywicielską *Ch. hungarica* jest *Euphorbia lucida*, rzadziej *E. palustris* L. Gąsienice tego gatunku żerują najpierw w korzeniu, a następnie kierują się w górę rośliny wyzerając część rdzeniową łodygi. Przepoczwarzają się w łodygach, uprzednio przygotowując zamaskowany otwór wylotowy dla dorosłego motyla. Ten specyficzny tryb życia gąsienic związany jest z tym, że oba wilczomlecze rosną na miejscach podmokłych, okresowo zalewanych i dlatego uzasadniona jest wędrówka gąsienic w górę. Najczęściej spotykano otwory wylotowe na pędach na wysokości do 20 cm od poziomu ziemi. W jednym takim pędzie może żerować kilka pokoleń przezierników. Gąsienice *Ch. empiformis* i *Ch. tenthrediniformis* żerują i przepoczwarzają się w korzeniach *Euphorbia cyparissias* L. bądź *E. esula* L., zazwyczaj rosnących w miejscach suchych i nasłonecznionych. W tym miejscu warto wspomnieć, że podobny sposób żerowania jak *Ch. hungarica* ma *Ch. palustris* KAUTZ. Rośliną żywicielską tego przeziernika jest *E. palustris* rzadziej *E. lucida*. Przeziernik ten występuje już na terenie Czech i Słowacji, a więc występowanie tego gatunku w Polsce jest prawdopodobne.

Obrazy żerowisk i dokładne opisy biologii wspomnianych gatunków są zawarte w pracach: SCHWARZ, 1953; LAŠTUVKA, 1982.

Dorosłe motyle *Ch. hungarica* pojawiają się zwykle na przełomie maja i czerwca. Maksymalny wylot na stanowisku w Starym Stulnie odnotowano w pierwszej połowie czerwca. Cykl rozwojowy trwa rok, ale w pewnych przypadkach może on się przedłużyć do dwóch lat.

PIŚMIENNICTWO

- BAKOWSKI M., 1995: *Chamaesphecia tenthrediniformis* (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775) (*Lepidoptera, Sesiidae*) – nowy dla fauny Polski gatunek przeziernika. *Wiad. entomol.*, **14**, 3: 169–172.
- ISSEKUTZ L., 1950: *Chamaesphecia hungarica* TOMALA: bona species (*Lepidoptera*). *Folia entomol. hung.*, **3**: 49–55.
- LAŠTUVKA Z., 1982: Prispěvek k poznání morfologie a biologie nesytek *Chamaesphecia tenthrediniformis* (DEN. et SCHIFF.) s. l. a *Chamaesphecia hungarica* (TOM.) (*Lepidoptera, Sesiidae*). *Acta univ. agric. Brno, řada A*, **30**, 4: 69–83.
- LAŠTUVKA Z., LAŠTUVKA A., 1995: An illustrated key to European *Sesiidae* (*Lepidoptera*). Faculty of Agronomy MUA, Brno, 174 ss.
- LAŠTUVKA Z., 1990: Der Katalog der europäischen Glasflügler (*Lepidoptera, Sesiidae*). *Scripta – Journ. Fac. Sci. Masaryk Univ., Brno*, **20**, 9–10: 461–476.
- LAŠTUVKA Z., NAUMAN C. M., SCHROEDER D., 1980: Ein weiteres Zwillingarten – Paar mitteleuropäischen Sesiiden: *Chamaesphecia tenthrediniformis* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER, 1775) und *Chamaesphecia empiformis* (ESPER, 1783) (*Lepidoptera, Sesiidae*). *Zeit. Arbeitsgem. Öst. Ent.*, **32**: 29–46.

PATOČKA J., 1987: Die Puppen der mitteleuropäischen Vertreter der Familie *Sesiidae* (*Lepidoptera*).
Věst. čs. Společ. zool., **51**: 11–38.

SCHWARZ R., 1953: *Lepidoptera* 3. ČSAV Praha. 158 ss.

TOMALA F., 1901: *Sesia empiformis* Esp. var. *hungarica* n. var. Rovart. Lapok, **8**: 47–50.

KRÓTKIE DONIESIENIA

139. Kusakowate (*Coleoptera*, *Staphylinidae*) nowe dla Roztocza

Staphylinids (*Coleoptera*, *Staphylinidae*) new to the fauna of Roztocze

Kusakowate do niniejszego doniesienia zebrano w 3 środowiskach kserotermicznych, o podłożu wapiennym, położonych na obszarze Roztocza Środkowego w okolicach następujących miejscowości: Majdan Górny – Biała Góra (UTM-FA79), Korhynie (FA88) i Machnów (FA88).

Wszystkie wymienione niżej gatunki są nowymi dla Roztocza, a były łowione przez Kol. mgr Roberta ROZWALKE, któremu dziękuję za przekazany materiał.

Acidota cruentata MANNERHEIM, 1831

- Korhynie, 25 IX 1993, 3 exx., złowione w pułapki Barbera.
W Polsce znany z nielicznych rozproszonych stanowisk.

Platystethus nitens (C. R. SAHLBERG, 1832)

- Korhynie, 23 IV 1993, 1 ex.
Dość rzadko łowiony gatunek, znany z nielicznych stanowisk.

Bledius procerulus ERICHSON, 1840

- Machnów, 19 IV 1995, 1 ex., złowiony w pułapkę Barbera.
- Biała Góra, 27 V 1995, 1 ex.
W Polsce gatunek rzadki, znany zaledwie z 4 krain.

Stenus lustrator ERICHSON, 1839

- Korhynie, 13 VII 1994, 1 ex., wysiany z mchu.

Stenus flavipes STEPHENS, 1833

- Korhynie, 19 IX 1993, 1 ex.
W Polsce dość rzadko łowiony.

Stenus ludyi FAUV., 1885

- Korhynie, 23 IV 1994, 1 ex., 2 XI 1994, 1 ex.
- Machnów, 20 VIII 1995, 2 exx.

Stenus ochropus KIESENWETTER, 1858

- Korhynie, 22 VII 1994, 1 ex., 1 X 1994, 2 exx.

Stenus geniculatus GRAVENHORST, 1806

- Korhynie, 2 XI 1994, 1 ex.

Rugilus angustatus (FOURCROY, 1785)

- Machnów, 20 VIII 1995, 2 exx., wysiany z mchu.
Chrząszcz dość rzadko łowiony, znany z nielicznych stanowisk.

Lathrobium pallidum NORDMANN, 1837

- Korhynie, 15 VIII 1994, 1 ex.
Dość rzadko łowiony gatunek, znany z nielicznych stanowisk.

Philonthus pseudovarians A. STRAND, 1941

- Biała Góra, 4 V 1995, 1 ex.
W Polsce gatunek mało znany, wykazany dotychczas tylko z Niziny Mazowieckiej, Pienin i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, ale prawdopodobnie szerzej rozmieszczony.

Ocypus compressus (MARSHAM, 1802)

- Biała Góra, 26 VIII 1995, 1 ex., złowiony w pułapkę Barbera w ciepłej buczynie.
W Polsce chrząszcz bardzo rzadko łowiony, znany zaledwie z 5 krain, przy czym większość danych o występowaniu tego gatunku pochodzi sprzed 50 lat, a ostatnio wykazany z Dolnego Śląska.

Europorus picipes (PAYKULL, 1800)

- Korhynie, 12 V 1994, 1 ex.,
- Machnów, 21 X 1995, 1 ex., wysiane z mchu.
W Polsce znany z kilkunastu krain, lecz rzadko łowiony.

Quedius nemoralis BAUDI, 1848

- Korhynie, 1 X 1994, 1 ex., 2 XI 1994, 2 exx, wysiane z mchu.
W kraju gatunek rzadko łowiony, znany z 8 krain.

Sepedophilus obtusus (LUZE, 1902)

- Korhynie, 22 V 1994, 1 ex., wysiany z mchu.
Z Polski dotychczas podawany jedynie z Puszczy Białowieskiej i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej oraz ogólnikowo ze Śląska.

Cypha longicorne (PAYKULL, 1800)

- Korhynie, 2 IV 1994, 2 exx., 20 VIII 1994, 1 ex., 25 VIII 1994, 1 ex., wysiane z mchu.
W Polsce gatunek dość pospolity.

BERNARD STANIEC, Lublin

140. Chrząszcze (*Coleoptera*) nowe dla Wyżyny LubelskiejBeetles (*Coleoptera*) new to Wyżyna Lubelska (the Lubelska Upland)

Wyżyna Lubelska należy do słabiej poznanych krain pod względem chrząszczy. Tylko nieliczne grupy, zwłaszcza *Curculionoidea*, doczekały się dokładniejszych opracowań. W ramach badań prowadzonych przez Studenckie Koło Naukowe Entomologów Uniwersytetu Wrocławskiego w okolicach Hrubieszowa, odłowiono szereg gatunków nie podawanych do tej pory z Wyżyny Lubelskiej. Ich lista podana jest poniżej. Wszystkie pochodzą z jednego stanowiska:

– Gródek k. Hrubieszowa, 2–6 VIII 1995, leg. L. BOROWIEC, P. CHMIELARZ, A. DĄBROWSKA i J. ŚWIĘTOJAŃSKA.

Hydrophilidae: *Anacaena limbata* (F.); *Staphylinidae*: *Philonthus spinipes* SHARP; *Phyllodrepa salicis* (GYLL.); *Cyphonidae*: *Cyphon coarctatus* PAYK.; *Cyphon ochraceus* STEPH.; *Prionocyphon serricornis* (MÜLL.); *Latridiidae*: *Cartodere constricta* (GYLL.); *Corticaria elongata* (GYLL.); *Melanophthalma curticolis* MANN.; *Melanophthalma distinguenda* (COM.); *Phalacridae*: *Stilbus pannonicus* FRANZ; *Sphindidae*: *Sphindus dubius* (GYLL.); *Cryptophagidae*: *Atomaria lewisi* REITT.; *Atomaria pusilla* PAYK.; *Ephistemus globulus* (PAYK.); *Ephistemus reitteri* CASEY; *Alleculidae*: *Hymenalia rufipes* (F.); *Chrysomelidae*: *Asiorestia motschulskii* KONST.; *Longitarsus pulmonariae* WEISE; *Longitarsus tabidus* (F.).

LECH BOROWIEC, Wrocław

141. Nowe stanowisko *Holoparamesus caularum* AUBÉ, 1843 (*Coleoptera*, *Merophysiidae*) w PolsceA new record of *Holoparamesus caularum* AUBÉ, 1843 (*Coleoptera*, *Merophysiidae*) in Poland

Rodzina *Merophysiidae* (dawniej zaliczana do *Latridiidae* na szczeblu podrodziny) skupia 110 gatunków małych chrząszczy należących do 15 rodzajów. Centrum rozszedlenia tej rodziny stanowi Podobszar Śródziemnomorski, skąd szereg gatunków bywa rozwlekanych prawie po całym świecie. Z Europy Środkowej notowano dotąd tylko przedstawicieli rodzaju *Holoparamesus* CURTIS, liczącego 5 gatunków. Jeden z nich – *Holoparamesus caularum* AUBÉ – wykazany był także z terenu Polski, z dwóch stanowisk na Śląsku. Poniżej podaję nowe stanowisko tego gatunku:

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Koło, UTM CC38, 27 VI 1994, 1 ex. przyleciał do światła przez otwarte okno.

Holoparamesus caularum AUBÉ jest gatunkiem kosmopolitycznym, zdomowionym w wielu krajach poza centrum rozszedlenia. Na podstawie opisanego powyżej stanowiska trudno jest ustalić, czy gatunek ten stanowi stały element naszej fauny, czy też mamy to do czynienia z przypadkiem zawleczenia go do naszego kraju. Za tym ostatnim przemawiać może fakt nie znalezienia innych okazów mimo systematycznego przetrząsania środowisk charakterystycznych dla tego gatunku w najbliższej okolicy znaleziska.

Okaz dowodowy został złowiony przez autora i znajduje się w jego zbiorze.

TOMASZ MAJEWSKI, Koło

142. Nowe stanowisko chrząszcza *Gnatocerus cornutus* (FABRICIUS, 1798) (*Coleoptera, Tenebrionidae*) na Pojezierzu Pomorskim

New locality of *Gnatocerus cornutus* (FABRICIUS, 1798) (*Coleoptera, Tenebrionidae*) in the Pomeranian Lake District

Gnatocerus cornutus jest chrząszczem synantropijnym, kosmopolitycznym, zawleczonym do Europy najprawdopodobniej, jak podaje Z. STEBNICKA (1991: Klucze do oznaczania owadów Polski, XIX, 91), z Ameryki Środkowej. Żeruje on na produktach zbożowych w ciepłych pomieszczeniach, magazynach zboża, piekarniach itp. Jego cykl rozwojowy trwa ok. 7 miesięcy. Chrząszcz pojawia się przez cały rok. Larwy niszczą stadia preimaginalne owadów bytujących w tym samym środowisku. Według Z. STEBNICKIEJ chleb z zakażonej przez tego owada mąki wywołuje dolegliwości gastryczne u człowieka oraz u zwierząt domowych.

W Polsce *G. cornutus* został wykazany z 6 krain (BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1987: Katalog Fauny Polski, XXIII, 14: 1-309).

Okaz znaleziony na Pojezierzu Pomorskim:

- Bytów, UTM – XA60, 17 VII 1994, coll. P. SIENKIEWICZ, znajdował się w chlebie pochodzącym z piekarni w Kościerzynie.

PAWEŁ SIENKIEWICZ, Poznań

143. *Altica longicollis* (ALLARD, 1860) (*Coleoptera, Chrysomelidae, Alticinae*) w Polsce

Altica longicollis (ALLARD, 1860) (*Coleoptera, Chrysomelidae, Alticinae*) in Poland

- Puszcza Białowieża, Białowieża, 21-22 VIII 1994, 1 samiec, leg. M. WANAT.

Altica longicollis (ALLARD, 1860) – znana też pod synonimicznymi nazwami *A. brittini* SHARP, 1914 i *A. sandini* KEMNER, 1919, należy do nielicznych europejskich stonkowatych rozmieszczonych głównie w Europie Północnej, w Szkocji, krajach Skandynawskich i krajach bałtyckich, z reliktowymi stanowiskami w Europie Środkowej, zwłaszcza na torfowiskach. Troficznie związana jest ona z wrzosowatymi, jako rośliny żywicielskie podawano gatunki *Erica*, *Empetrum* i *Calluna*. Katalog Fauny Polskiej (BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1991: XXIII, 17) wymienia ten gatunek ogólnikowo z terenu Prus i krajów bałtyckich oraz z Białowieży na podstawie mojej notatki (BOROWIEC L., 1988: Prz. zool., 32: 217). Była ona oparta o okaz samca łowiony 22 VII 1982 na torfowisku niskim. Weryfikacja oznaczenia dokonana przez niemieckiego entomologa U. ARNOLDA, przygotowującego rewizję europejskich gatunków rodzaju, wykazała jednak, że chodzi o nietypowy, karłowaty okaz *A. aenescens*, również torfowiskowego gatunku, ale żyjącego na brzożach. W tej samej okolicy kol. M. WANAT złowił niedawno okaz samca należący niewątpliwie do prawdziwego *A. longicollis* (okaz porównano z osobnikiem ze Szkocji oznaczonym przez U. ARNOLDA) i jest to pierwsze pewne znalezisko tego gatunku w Polsce. *A. longicollis* jest prawdopodobnie szerzej rozsiadłona w północno-wschodniej Polsce i należy oczekiwać dalszych stanowisk na torfowiskach tej części kraju.

LECH BOROWIEC, Wrocław

144. Uwagi o motylach dziennych (*Lepidoptera, Rhopalocera*) Beskidu Niskiego

Notes on the butterflies (*Lepidoptera, Rhopalocera*) of the Beskid Niski Mountains

Podczas badań prowadzonych w ramach działalności Sekcji Entomologicznej Koła Naukowego Przyrodników UAM w okresie 22 V – 4 VI 1995 w Beskidzie Niskim (UTM – EV57, Zyndranowa koło Przełęczu Dukielskiej) stwierdzono gatunki motyli dziennych zasługujące na szczególną uwagę:

Iphiclides podalirius (L., 1758), (*Papilionidae*)

Gatunek występujący lokalnie na południu kraju, notowany również w okolicach Warszawy i na Pojezierzu Mazurskim.

Pieris bryoniae (HBN., 1790), (*Pieridae*)

Gatunek wykazany dotychczas z Tatr i Bieszczadów.

Cupido argiades (PALL., 1771), (*Lycaenidae*)

Gatunek występujący we wschodniej i południowej części kraju.

Hamearis lucina (L., 1758), (*Riodinidae*)

Gatunek występuje na rozproszonych stanowiskach w całym kraju (częściej na południu).

Boloria euphrosyne (L., 1758), (*Nymphalidae*)

Gatunek występujący lokalnie na obszarze całego kraju.

WOJCIECH KUBASIK, Poznań
ELIZA RYBSKA, Gorzów Wlkp.
URSZULA WALCZAK, Ostrów Wlkp.

145. O występowaniu *Elachista nolckeni* ŠULCS (*Lepidoptera, Elachistidae*) w Polsce

On the occurrence of *Elachista nolckeni* ŠULCS (*Lepidoptera, Elachistidae*) in Poland

Gatunek został opisany w roku 1992 na podstawie okazów zebranych na Łotwie oraz w Estonii i Polsce (Toruń-Bielany – UTM CD37). W kolejnych latach odkryto dwa dalsze stanowiska tego gatunku w Polsce:

- Góra Perewida w Biebrzańskim Parku Narodowym (UTM FE24), 6 exx., 29 VI 1992, na otwartych wydmach porośniętych roślinnością psammofilną,
- Kąty II na Roztoczu (UTM FA59), 3 exx., 21 VI 1993, w środowisku muraw kserotermicznych na podłożu wapiennym,

Motyle *E. nolckeni* ŠULCS podobne są do *E. subocellea* (STEPH.), lecz mają jaśniejszy i mniej kontrastowy, żółtawy rysunek w formie dwóch szerokich przepasek. Wyraźne różnice występują w budowie aparatów kopolacyjnych. O ile gąsienice *E. subocellea* (STEPH.) są monofagami na *Brachypodium pinnatum* (L.) P. B., to gąsienice *E. nolckeni* ŠULCS muszą żyć na innych trawach, ponieważ motyle łowiono w miejscach, gdzie *Brachypodium pinnatum* (L.) P. B. nie występuje.

JAROSŁAW BUSZKO, Toruń

146. Nowe stanowisko *Nycteola asiatica* (KRULIKOVSKY, 1904) (*Lepidoptera*, *Noctuidae*) w Polsce

A new record of *Nycteola asiatica* (KRULIKOVSKY, 1904) (*Lepidoptera*, *Noctuidae*) in Poland

Prowadząc weryfikację materiałów dowodowych do pracy omawiającej motyle okolic Raciborza (DROZDA A., 1962: Roczn. Muz. górnośl., Przyroda, 1: 81–131), wśród okazów oznaczonych jako *Nycteola revayana* (SCOP.) znaleziono także osobniki należące do *Nycteola asiatica* (KRUL.).

– Ligota Tworkowa, UTM-CA14, 3 IX 1951, 1 ex., 5 – 17 IX 1961, 4 ex. A. DROZDA leg.

Omawiany gatunek rozsielony jest od Japonii, Korei i Przymorskiego Kraju na wschodzie, przez środkową Azję, wschodnią i środkową Europę, sięgając na zachodzie, na pojedynczych stanowiskach, po Danię, Francję i Włochy. W Polsce po raz pierwszy stwierdzony został przed dziesięć laty w Białowieży, a następnie wykazany także z Roztocza i Dolnego Śląska.

Za udostępnienie zbiorów Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu serdecznie dziękuję Panu Mgr Rolandowi DOBOSZOWI.

JANUSZ NOWACKI, Poznań

147. Nowe stanowisko *Xestia alpicola* (ZETTERSTEDT, 1839) (*Lepidoptera*, *Noctuidae*) w Polsce

A new record of *Xestia alpicola* (ZETTERSTEDT, 1839) (*Lepidoptera*, *Noctuidae*) in Poland

Xestia alpicola (ZETT.) (= *X. hyperborea* ZETT.) jest gatunkiem palearktycznym, charakteryzującym się zasięgiem borealnym. Występuje w zwartym zasięgu przebiegającym od środkowej Syberii przez zachodnią Syberię i północne regiony wschodniej Europy. Areal tego zasięgu obejmuje także całą Skandynawię oraz Estonię, Łotwę i północną Litwę. Na omawianym terenie występuje forma nominatywna *X. alpicola alpicola* (ZETT.) W Europie omawiany gatunek występuje dodatkowo na stanowiskach reliktowych jako odrębne podgatunki. Na obszarze północnej części Wysp Brytyjskich występuje subsp. *alpina* (H. i W.), w rejonie południowych i zachodnich Alp subsp. *ryffelensis* (OBERTH.), a od wschodnich Alp przez Sudety po Karpaty subsp. *carnica* (HERING).

Ostatni z wymienionych podgatunków wykazany został dotychczas na dwóch stanowiskach w Polsce: w Karkonoszach i z Bukowiny Tatrzańskiej. Na obydwu stanowiskach po jednym osobniku. Na większej ilości stanowisk, chociaż również jako bardzo rzadki, rejestrowany był na terenie Słowackich Tatr Wysokich.

Ostatnio potwierdzono występowanie *X. alpicola* na terenie Polskich Tatr:

– Jarzębczy Wierch (zbocze), UTM – DV15, 30 VII 1995, 1 ex., podlatujący w dzień, na wysokości 1850 m n.p.m., leg. J. SOSIŃSKI.

Omawiany gatunek występuje w środowiskach borów sosnowych i świerkowych, gdzie w runie rosną jego rośliny pokarmowe: *Empetrum* L., *Arctostaphylos* L. czy *Calluna* SALISB. Na dalekiej północy żeruje także na *Betula nana* L.

JANUSZ NOWACKI, Poznań

JANUSZ SOSIŃSKI, Poznań

KRONIKA ENTOMOLOGICZNA

X Sympozjum *Staphylinidae* Stanzach (Tyrol, Austria) 25–28. 05. 1995

W drugiej połowie maja 1995 r. w Stanzach, małej miejscowości leżącej w Alpach Lechtalskich w okolicach Innsbrucku, odbyło się dziesiąte spotkanie koleopterologów zajmujących się chrząszczami z rodziny *Staphylinidae*.

Organizatorami sympozjum byli dr Lothar ZERCHE (Deutsche Entomologische Institut, Eberswalde), dr Manfred UHLIG (Museum für Naturkunde der Humboldt-Universität, Berlin) oraz Manfred KAHLEN (Tiroler Landesmuseum Ferdinandeum, Innsbruck). W spotkaniu uczestniczyli głównie entomolodzy niemieccy i austriaccy, w towarzystwie gości ze Szwajcarii, Włoch, Czech i Polski.

Sympozjum, oprócz nurtu naukowego, posiadało ponadto charakter spotkania towarzyskiego i kolekcjonerskiego, w którym brali także udział współmałżonkowie uczestników, a nawet ich czworonożni przyjaciele. Okrągłe, dziesiąte spotkanie stworzyło okazję do przypomnienia i podsumowania poprzednich sympozjów, które odbywały się w różnych częściach Niemiec. Początkowo, spotkania organizowane przez Deutsche Entomologische Institut, skupiały naukowców i amatorów opracowujących chrząszcze z rodziny *Staphylinidae* na terenie Niemiec. Stąd też pierwsze konferencje miały charakter lokalny. Począwszy od czwartego sympozjum, zorganizowanego w pobliżu granic belgijskiej i holenderskiej, spotkania te zaczęły przyciągać naukowców zagranicznych i nabierać charakteru konferencji europejskich.

X Sympozjum otwarto przypomnieniem i uhonorowaniem postaci zmarłego przed rokiem doktora Gustawa Adolfa LOHSE. Zaplanowana po otwarciu sympozjum całodniowa wycieczka po okolicach Stanzach poprzedzona została referatem I. SCHATZ o zgrupowaniach kusakowatych zamieszkujących łąchy rzeczne największej rzeki okolicy – Lecha. Kolejny dzień sympozjum przeznaczony został na referaty:

- A. WITTWER – Zróżnicowanie ekologiczne krajobrazu a *Staphylinidae*,
- H. KORGE – Uwagi o specyfice substratów i specjalizacji zamieszkujących je *Staphylinidae*,
- V. ASSING – Ekstremalnie rzadkie *Staphylinidae*,
- I. LÖBL – Terrikole wśród kusakowatych, wyobrażenia a rzeczywistość,
- E. LIPKOW – Uwagi o ekologii gatunków *Staphylinidae* zamieszkujących ekskrementy,
- A. MAZUR – Zgrupowania kusakowatych rezerwatu Muszkowicki Las Bukowy,
- M. SCHÜLKE – *Tachyporus rufipes* i gatunki pokrewne,
- L. ZERCHE – Rewizja gatunków z podrodzaju *Cyrtonychochaeta* i alpejskich gatunków z rodzaju *Podoxya*,
- A. ASSING, P. WUNDERLE – Rewizja gatunków z rodzaju *Geostiba* z Madery,
- M. UHLING – Jeden czy też osiem milionów nieopisanych gatunków *Staphylinidae*?

Referaty ubarwiły również pokazy przezroczy: H. TERLUTTERA z Parku Narodowego Djoudj w Senegal, M. UHLIGA z wyprawy entomologicznej do południowej Afryki oraz film P. WUNDERLE z wyprawy na Madere.

Dyskusje przenoszono w kulary i towarzyszyły im wymiana publikacji, zbiorów i doświadczeń. Wspólnie uzgodniono, że kolejne XI Sympozjum odbędzie się na wiosnę (kwiecień lub maj) w Pradze.

Organizatorzy z satysfakcją mogli podkreślić, że zapoczątkowane przez nich spotkania osób zajmujących się tą grupą owadów zaczynają skupiać coraz więcej uczestników, kreując tym samym i integrując swoiste środowisko koleopterologów europejskich.

ANDRZEJ MAZUR, Poznań

Entomologia leśna na XX światowym Kongresie IUFRO, Tampere, Finlandia, 6–12 sierpnia 1995

W Tampere, Finlandia, w dniach 6–12 sierpnia 1995 r. odbył się XX Światowy Kongres Międzynarodowej Unii Leśnych Organizacji Badawczych (IUFRO). Hasłem Kongresu było „Caring for the Forest: Research in a Changing World”. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był Risto SEPPÄLÄ. W Kongresie uczestniczyło ponad 3 tys. osób, w tym 2158 delegatów ze 103 krajów. Z Polski brało udział 26 delegatów, w tym pisząca tę informację.

Program Kongresu był niezwykle wszechstronny i bogaty, o czym świadczy m.in. nadeśnięcie 1167 prac oraz zgłoszenie 340 posterów. Jednocześnie odbywało się 37 sesji naukowych; ogółem zorganizowano 274 sesje i 76 spotkań „business meeting” oraz 27 innych spotkań „satellite meeting” (dane wg „Daily Balloon No. 6). W „Business meeting S2. 07-00” wzięła udział pisząca informację, jako v-ce przewodnicząca grupy roboczej S2.07-01 „Cone and Seed Insects”. Na to spotkanie m.in. opracowała wykaz polskiego piśmiennictwa dotyczącego szkodników nasion drzew leśnych.

Z zakresu entomologii leśnej prezentowano ponad 50 prac na posiedzeniach wielu sesji i na sesji posterowej. Na sesji S2.07-03 pt. „Integrated management of *Hylobius* weevils in boreal forests” przedstawiono 9 prac m.in. na temat zwalczania *Hylobius* spp., której autorem był B. LANGSTRÖM (Szwecja). W sesji S2.05.00 pod hasłem „The effects of aerial pollution on forest insects and implications for forest health” uwzględniono 3 prace. W jednej z nich, E. FÜHRER (Austria) poruszył kwestię: czy w Środkowej Europie zmieniony las jest podatny na gradacje owadów. Myślą przewodnią sesji S2.07-00 było „Insect injury in relation to the stability of forest ecosystems”. Obejmowała ona 6 prac, m.in. na temat konsekwencji introdukcji egzotycznych owadów w lasach Ameryki Północnej (M. E. MONTGOMERY, USA). Połączona sesja P1.06-00/S2.06-00/S2.07-00 poświęcona była zamieraniu dębów. Przedstawiono 7 prac, m.in. pt. „Oak stand decline and climate change” (R. SIWECKI i K. UFNALSKI, Polska). Na połączonej sesji S2.07-05/S2.07-06/S2.07-11, pod hasłem „Environmental and economic impact of forest insect pests” prezentowano 16 prac. Jedną z nich była praca A. ROQUES (Francja) i J. SUN (Chiny) na temat wpływu owadów zasiedlających szyszki i nasiona na możliwość regeneracji lasów iglastych w Eurazji. Portugalczycy (M. H. FARRALL, L. R. ALVARES i M. R. PAIVA) byli autorami pracy dotyczącej wpływu *Phoracantha semipunctata* (Coleoptera, Cerambycidae) na zdrowotność eukaliptusów na plantacjach w Portugalii. W programie sesji uwzględniono również pracę polskiej autorki, E. BANDOLA-CIOŁCZYK pt. „Defoliar activity and its economic consequences in the polluted oak-hornbeam forest near Cracow”. Następne prace traktowały m.in. o *Lymantria dispar* na kontynencie amerykańskim (J. WITTER, i inni), *Ips typographus* w Belgii (J. C. GRÉGOIRE, L. RATY i E. DEFAYS), a także wpływu korników na sosnę w obecności patogenów *Fusarium subglutinans* F. Sp. *pini* (A. J. STORER, i inni).

Ponadto sesja S2.07-07, której myślą przewodnią było „Current research on tropical forest pests” uwzględniła 6 prac. Dotyczyły one głównie motyli z rodziny *Geometridae* i *Pyralidae*.

Na sesji posterowej w ramach S2.07-00 „Entomology” przygotowano 30 stanowisk. Spośród delegatów z naszego kraju postery prezentowali: B. GŁOWACKA (Efficacy of contact and stomach insecticides applied against Nun Moth *Lymantria monacha* L.), H. MALINOWSKI (Activity of newer acylurea insect growth regulators against forest defoliating insects), A. SIERPIŃSKA (The effect of temperature on feeding and mortality of some *Lepidoptera* larvae treated with different strains of *Bacillus thuringiensis*) oraz pisząca informację (Cono- and seminiphagous insects and their parasitoides on *Abies alba* MILL. and *Picea abies* (L.) KARST. in Poland).

Abstrakty wszystkich prac oraz posterów zostały zamieszczone w dwu tomach bardzo starannie opracowanych, odpowiednio pod tytułem „Abstracts of Invited Papers” i „Poster Abstracts”. Wymienione materiały otrzymali wszyscy delegaci.

XX Światowy Kongres IUFRO był niezwykle precyzyjnie przygotowany, stąd należą się wielkie brawa dla Komitetu Organizacyjnego. Kongres sprzyjał m.in. wymianie doświadczeń i nawiązaniu kontaktów naukowych. Zdobyte wiadomości niewątpliwie będą wykorzystane w działalności naukowej, a także w praktyce.

Autorka pragnie bardzo serdecznie podziękować IUFRO Scientific Assistance Programme (SAP) za sfinansowanie jej uczestnictwa w Kongresie, Panu Prof. Dr hab. Ryszardowi SIWECKIEMU – członkowi Executive Board IUFRO – za poparcie starań o wspomniane finansowanie. Również bardzo serdecznie dziękuję Fundacji im. Stefana Batorego za pokrycie kosztów podróży.

MAŁGORZATA SKRZYPCZYŃSKA, Kraków

XIII Międzynarodowe Sympozjum Odonatologiczne Essen, Niemcy, 20–25 sierpnia 1995

W dniach 20–25 sierpnia w Essen, na terenie Uniwersytetu, odbyło się XIII Międzynarodowe Sympozjum Odonatologiczne zorganizowane przez Biologie und ihre Didaktik Universität Essen wraz z Societas Internationalis Odonatologica. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był gospodarz Sympozjum Prof. Eberhard SCHMIDT. W Sympozjum wzięło udział ok. 85 uczestników z 21 państw; piszący te słowa był jedynym przedstawicielem Polski.

W pierwszym dniu autor uczestniczył w spotkaniu Odonata Specialist Group Species Survival Commission IUCN, na którym dyskutowano nad doбором gatunków ważek do nowego projektu „Dragonflies Action Plan”. Wysłuchano także szeregu regionalnych sprawozdań, w tym także sprawozdania z Polski, w którym autor ustosunkował się krytycznie do doboru gatunków chronionych w Polsce, ślepo naśladowujące Konwencję Berneńską.

Spośród 29 referatów i 2 doniesień przedstawionych na 5 sesjach w kolejnych dniach, autorowi szczególnie utkwiła w pamięci praca „*Crocothemis erythraea* – an indicator for climatic change”, w której J. OTT (Niemcy) analizował ekspansję tego gatunku w Niemczech w ostatnich latach na tle sytuacji klimatycznej. Mocnym punktem był także referat „Comparative field and molecular genetic relationship analysis between *Orithetrum coerulescens* (FABRICIUS) and *O. anceps* (SCHNEIDER) (*Anisoptera: Libellulidae*)”, w którym K. KLINGENBERG (Niemcy) omówił morfologię aparatu kopulacyjnego oraz wyniki badań techniką RAPD – Fingerprinting w kompleksie *O. coerulescens*. R. BUCHWALD (Niemcy) przedstawił bardzo interesujący podział ważek środkowo-europejskich na 5 grup w zależności od charakteru i nasilenia związków poszczególnych gatunków z roślinnością („Structure and floristic composition of vegetation: what is their significance for the occurrence of dragonfly species?”). Jak zwykle doskonale wypadły prezentacje D. HILFERT (Niemcy), która

w nieco kontrowersyjnym referacie „Who is the first – the begin of flight activity of odonates” analizowała związki pomiędzy aktywnością ważek (lot) a temperaturą środowiska, w powiązaniu z szerokością geograficzną, porą dnia, porą roku, sposobem podnoszenia temperatury ciała. Pokazany podczas sesji nieformalnych film autorstwa jej i Prof. G. RÜPPELLA, który toczył się głównie wokół badań nad *Calopteryx haemorrhoidalis* (ale nie tylko), był prawdziwym majstersztykiem. Prowadził on widzów od nieklamane zachwyty nad jakością ujęć, poprzez mrozące krew w żyłach sceny ataków *Orthetrum cancellatum* na *C. haemorrhoidalis*, do sentymentalnego rozmarzenia. Spośród referentów – taksonomów i paleontologów, doskonałych merytorycznie, ale przeważnie kiepsko przekazujących swe odkrycia, autorowi utkwił w pamięci W. ZESSIN (Niemcy) („Secondary copulation in *Odonata*, a phylogenetic approach”). M. MAY (USA) przedstawił analizę filogenetyczną *Corduliidae* („A preliminary phylogenetic analysis of the „*Corduliidae*”). Zainteresowanie wzbudziło także doniesienie A. CORDERO (Hiszpania) o nowym stwierdzeniu *Macromia splendens* – największego rarytasu europejskiego, poparte sugestywnymi przezroczeniami. Autor tego sprawozdania przedstawił przyjęty z zainteresowaniem referat „Coexistence of *Cercion lindenii* (SELYS, 1840) (*Zygoptera: Coenagrionidae*) with some species of *Coenagrionidae* and *Platycnemididae* on lakes in the Wielkopolska region, north-western Poland”. Omówił w nim behawioralne, przestrzenne i czasowe elementy różnicujące niszę ekologiczną imago *C. lindenii* i 5 innych gatunków *Zygoptera*, bytujących w strefie roślinności zanurzonej okresowo dorastającej do powierzchni. Na sesji posterowej uwagę przyciągnął szczególnie poster zespołu włoskiego: C. UTZERI, L. DELL' ANNA, G. CARCHINI, M. COBOLLI & E. de MATTHAEIS „Phenology, activity times and body size of two syntopic populations of *Chalcolestes parvidens* (ARTOBOLEVSKI, 1929) and *C. viridis* (VANDER LINDEN, 1825) in central Italy (*Lestidae*)”. Zaprezentowano w nim pewne aspekty biologii i wymiarów ciała, dyskutując je w kontekście syntopowego i allopatrycznego występowania tych dwóch niedawno rozdzielonych gatunków.

Wszystkich prawdziwie rozbawiła i zachwycała szkoła japońskiego mistrza Y. HATTO – znawcy 6 tradycyjnych japońskich metod łapania ważek. Autor tego sprawozdania uczył się pilnie od mistrza w sali, co zaowocowało następnego dnia podczas wycieczki terenowej. Tam, jako jedyny nie-Japończyk, przetestował on z powodzeniem dwie metody: „rotate an index finger” (kręć palcem wskazującym) i „point up an index finger” (podstaw palec wskazujący), zasługując na nieklamane uznanie japońskich kolegów.

Jak zawsze przy tego typu spotkaniach, prawdziwe życie konferencyjne kwitło w kuluarach, gdzie zawierano znajomości, wymieniano doświadczenia, opinie, publikacje i ...znaczki. Ciepło tych kontaktów podgrzało zdecydowanie atmosferę Sympozjum, które choć przebiegało bardzo sprawnie, było dość ubogie w tzw. otoczkę. Następne Sympozjum odbędzie się za dwa lata w Słowenii (Maribor), a na okres tych lat prezydentem Societas Internationalis Odonatologica został Prof. Jean-Guy PILON z Kanady.

RAFAŁ BERNARD, Poznań

● Piśmiennictwo do artykułów należy dołączyć na oddzielnej stronie. Powinno ono dotyczyć tylko pozycji cytowanych w tekście i być zestawione według alfabetycznego porządku nazwisk autorów, z podaniem nazwiska i inicjałów imion, roku wydania, pełnego tytułu pracy, skróconego tytułu wydawnictwa, miejsca wydania, (w przypadku wydawnictw ciągłych nie będących czasopismami), tomu (ewentualnie także zeszytu) i liczby pierwszej i ostatniej strony. Np.

MARCINKOWSKI H., 1984: Rzadkie gatunki motyli większych (*Macrolepidoptera*) z Gór Sowich. Pol. Pismo Ent., **54**: 229-230.

BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1985: Chrząszcze *Coleoptera* – *Buprestoidea*, *Elateroidea* i *Cantharoidea*. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, **10**: 1-401.

Przy wydawnictwach zwartych należy podać ponadto nazwę instytucji wydawniczej z jej siedzibą. Np. JURA C. (red.), 1988: Biologia rozwoju owadów. PWN, Warszawa. 250 ss.

● Transliterację z alfabetów niełacińskich należy przeprowadzać według Polskiej Normy.

● Do prac historiograficznych, przedstawiających sylwetki entomologów, należy dołączyć możliwie pełny wykaz ich publikacji z zakresu entomologii, a w treści tychże prac zaprezentować pozostałą, entomologiczną spuściznę materialną danego entomologa (zbiory, księgozbiór itp.) z podaniem jej aktualnych losów.

● W artykułach i doniesieniach (za wyjątkiem recenzji, sprawozdań, komunikatów i materiałów kronikarskich) należy przy nazwach systematycznych rodzajów i gatunków cytowanych po raz pierwszy w pracy, umieszczać nazwiska (lub ich skróty) odpowiednich autorów (według zasad przyjętych w „Międzynarodowym Kodeksie Nomenklatury Zoologicznej”).

● Zaleca się:

– podawanie elementów daty w kolejności – dzień, miesiąc, rok, przy czym miesiące należy oznaczać słownie lub liczbami rzymskimi;
– podawanie przy nazwach stanowisk, oznaczeń według siatki UTM;
– nie stosowanie w maszynopisach ukośnej kreski w zamian za nawias okrągły.

● W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu merytorycznego, artykuły przed przyjęciem do druku będą przedstawiane do zaopiniowania specjalistom z odpowiedniej dziedziny. Nadsyłanie do „Wiadomości Entomologicznych” artykułów o identycznej treści jak wysyłane do publikacji w innych czasopismach jest – rzecz jasna – niedopuszczalne.

● Materiały do druku prosimy przysyłać na adres Redakcji. Do przesłanych materiałów należy dołączyć: adres korespondencyjny z telefonem oraz kserokopię dowodu uiszczenia opłat statutowych PTE za rok bieżący (lub inny dokument potwierdzający ich uiszczenie). Pierwszeństwo druku, przy dużej ilości nadsyłanych prac, mają prenumeratorzy „Wiadomości Entomologicznych”.

● Autorzy artykułów otrzymują bezpłatnie 50 nadbitek. Autorzy doniesień naukowych, komunikatów, sprawozdań i materiałów kronikarskich otrzymują nadbitki według każdorazowo ustalonego podziału, natomiast autorzy recenzji, polemik, sprostowań itp. nadbitek nie otrzymują.

„Wiadomości Entomologiczne” drukują odpłatnie ogłoszenia drobne i reklamy popularyzujące wyroby i usługi mające zastosowanie w szeroko pojętej działalności entomologicznej. Za treść ogłoszeń i reklam Redakcja nie odpowiada. W ogłoszeniach drobnych opłata wynosi 1.000,- zł od znaku, natomiast opłata za reklamy ustalana jest każdorazowo na drodze umowy między reklamującym a Redakcją. Członkom rzeczywistym i wspierającym Polskiego Towarzystwa Entomologicznego przysługuje 20% zniżka.

